ИНСОНГА НАФ КЕЛТИРИШ — ОЛИЙ БАХТ

O'.K.U.F. F.T.U.U.

ЎЗБЕКИСТОН КАСАБА УЮШМАЛАРИ ФЕДЕРАЦИЯСИ ГАЗЕТАСИ

Ishonch

Газета 1991 йил 21 мартдан чиқа бошлаган

2006 йил 31 октябр, сешанба № 174 (2223)

Бугун Тошкентда «Евроосиё Иқтисодий Ҳамжамиятига аъзо мамлакатларда Бандлик ва меҳнат миграцияси муаммолари»га бағишланган илмий-амалий конференция иш бошлади

● *Касаба уюшмалари ва халқаро ҳамкорлик*

Рей ДОЛОТ:

МАҚСАДГА ЭРИШИШ УЧУН ЮРТИНГИЗДА БАРЧА ШАРОИТЛАР ЕТАРЛИ

Ватан истиқболи, юрт равнақини маърифатли, маънавиятли авлод белгилайди. Шу маънода юртимизда амалга оширилаётган иқтисодий ислоҳотлар жараёнида таълим тизимига ҳам алоҳида эътибор қаратилмоқда. Ўқитувчилар меҳнатини муносиб рағбатлантириш, таълим муассасалари моддий-техник базасини takомиллаштириш, болалар спортини ривожлантириш, ёш авлодни миллий ва умуминсоний қадриятлар руҳида тарбиялаш асосида баркамол авлодни шакллантириш каби қатор эзгу ишларнинг амалга оширилаётгани бундан далолатдир. Ўзбекистон таълим ва фан ходимлари касаба уюшмаси Марказий кенгаши Халқаро Таълим Ташкилоти билан ҳамкорликда ўтказган «Бозор иқтисодиёти шароитида таълим ва фан ходимлари касаба уюшмаси ташкилотларининг роли ва етакчилиги» мавзусидаги халқаро семинарда ушбу масалаларга алоҳида тўхталиб ўтилди.

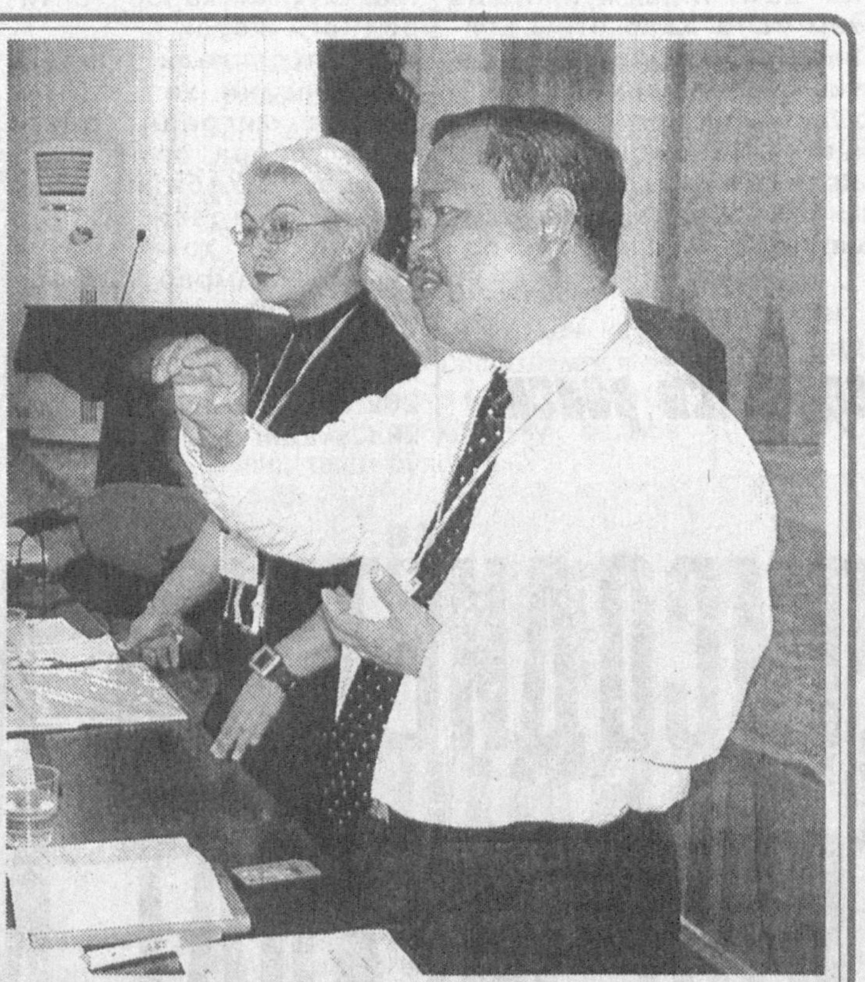

1990 йилда ташкил топган Халқаро Таълим Ташкилоти ўқитувчиларнинг энг йирик уюшмаси ҳисобланади. 166 мамлакатдаги 345 миллий ўқитувчилар касаба уюшмасини бирлаштирган мазкур ташкилот 29 миллиондан ортиқ аъзога эга. Унинг асосий фаолияти анжуманлар ўтказиш асносида халқаро тажриба алмашиш, давлатлар учун умумий бўлган таълим соҳасидаги муаммоларнинг ечимини топиш ва ҳал этишдан иборат. Халқаро Таълим Ташкилотининг Дакарда бўлиб ўтган конференциясида қабул қилинган «Таълим ҳамма учун» дастури касаба уюшма раҳбарларининг билимини ҳамда фаоллигини ошириш каби масалаларни қамраб олган.

Ҳамкорлик ва келишувга асосан Халқаро Таълим Ташкилоти билан биргаликда 2003 йилда Тошкент шаҳрида Ўзбекистон, Тожикистон, Қозоғистон, Қирғизистон давлатлари касаба уюшма ташкилотлари вакиллари иштирокида «Сиёсат ва ижтимоий шерикчиликнинг ўқитувчилар мавқеини оширишдаги роли» мавзусида давра суҳбати уюштирилган эди.

Бу галги семинар мавзуси ҳам долзарблиги билан эътиборга молик. Ушбу тадбирда Марказий Кенгаш ходимлари, Тошкент шаҳри ва Тошкент вилояти кенгашлари, олий ўқув юртлари касаба уюшма қўмиталари раислари, Халқаро Таълим Ташкилотининг Осиё-Тинч океани минтақавий идораси бош мувофиқлаштирувчиси Алоисиус Мэтьюс, унинг ёрдамчиси Рей Долот қатнашдилар ва тажриба алмашдилар.

Ўзбекистон таълим ва фан ходимлари касаба уюшмаси Марказий кенгаши раиси Носирхон Акбаров ўз маърузасида касаба уюшма ташкилотларининг фаолияти ҳақида тўхталиб, жумладан, шундай деди:

— Мамлакатимизда амалга оширилаётган ислоҳотларни қўллаб-қувватлаш билан бирга, уларни ҳаётга тадбиқ қилишда таълим ва фан ходимлари касаба уюшмаси ташкилотлари ҳам жамиятнинг барча жабҳаларида фаол иштирок этмоқда. Фаолиятимиз бозор иқтисодиёти даврида ижтимоий шерикчилик тамойиллар асосида иш юритиш, тармоқ келишувлари ва жамоа шартномаларини тўлақонли жорий этиш, таълим соҳасида ижтимоий кафолатларни таъминлаш каби долзарб вазифаларга қаратилган. Ижтимоий шерикларимиз бўлмиш Ўзбекистон Республикаси Олий ва Ўрта махсус таълим вазирлиги, Халқ таълими вазирлиги, Ўрта махсус, касб-ҳунар таълими Маркази билан 2005-2008 йиллар учун янги мазмундаги тармоқ келишувлари имзоланди. Бундан кўзланган мақсад, таълим тизимини тубдан яхшилаш, замонавий ўқув технологияларини жорий қилиш, педагог кадрлар малакасини ошириш ва қайта тайёрлаш, соғлом авлодни тарбиялаш, таълим соҳасига тааллуқли Давлат дастурларини бажариш бўйича ҳамкорликда самарали фаолият олиб бориш ҳамда тизимдаги ўқитувчилар, ходимлар, талабалар ва нафақадорларнинг ижтимоий-иқтисодий муҳофазасини кучайтиришдан иборат. Бу эса, ўз навбатида, ижтимоий масалаларда ҳамкорликнинг янада самарали бўлишига эришишни, тармоқ келишувларини шунчаки имзолашдан воз кечишни талаб қилади. Тармоқ келишувларининг қуйи бўғин ташкилотлар ва таълим бошқармалари учун ўқитувчилар ҳамда ходимларнинг касбий, ижтимоий-иқтисодий, ҳуқуқий манфаатларини ҳимоя қилишда дастуриламал сифатида хизмат қилишига эришишимиз керак. Шунда биз таълим ва фан муассасалари ҳаётидаги воқеаларнинг кузатувчиси эмас, балки фаол иштирокчисига айланамиз. Шуни алоҳида таъкидлаш жоизки, таълим ва фан ходимлари касаба уюшмаси ташкилотларининг чинакам уюшқоқ ва соҳада таъсирчан кучга айланиши учун кўп имкониятлар мавжуд ва ундан самарали фойдаланиш зарур.

Шундан сўнг меҳмонлар Халқаро Таълим Ташкилотининг бугунги кунда амалга ошираётган ишлари ва қўлга киритилаётган ютуқлар ҳақида йиғилганларга сўзлаб беришди. Куннинг иккинчи ярмида иштирокчилар билан гуруҳларга бўлиниб, амалий машғулотлар тренинг ва савол-жавоб тарзида ўтказилди.

Тадбирда иштирок этган Халқ таълими вазири Усмонали Мусаев «Ўзбекистонда иқтисодий ва сиёсий ислоҳотларнинг таълимга таъсири» мавзуидаги маърузасида 2004-2009 йилларда мактаб таълимини ривожлантириш давлат умуммилий дастурида белгилаб берилган устувор йўналишлар бўйича бажарилган ишлар ҳақида батафсил тўхталиб ўтди. Маърузада келтириб ўтилган факт ва рақамлар юртимизда олиб борилаётган иқтисодий ва сиёсий ислоҳотлар жараёнида таълим тизими устувор йўналишлардан бири эканини кўрсатади.

Уч кунлик ўқув машғулотларидан сўнг иштирокчиларга Халқаро Таълим Ташкилотининг сертификати топширилди.

Тадбир таассуротлари ҳақида меҳмонлар ва иштирокчиларнинг фикр-мулоҳазалари билан ўртоқлашдик.

Рей ДОЛОТ, Халқаро Таълим Ташкилотининг Осиё-Тинч океани минтақавий идораси бош мувофиқлаштирувчиси ёрдамчиси:

— Ўзбекистонда таълимни ривожлантириш, ўқитувчиларнинг нуфузини ошириш ва ижтимоий ҳимоялаш, мактабларни зарур жиҳозлар билан таъминлаш юзасидан олиб борилаётган ишлар ҳамда бу борада қабул қилинган қатор қонунлар мени жуда қувонтирди. Бугунги тадбирни ўтказишдан мақсад бозор иқтисодиёти шароитида тармоқ ходимлари касаба уюшмаларининг ролини ошириш, Ўзбекистонда таълим соҳасида олиб борилаётган ислоҳотларни таҳлил қилиш, ўқитувчилар ва мактаб билан боғлиқ муаммоларни муҳокама қилиш, етакчилик тушунчаси ва тамойиллари ҳақида маълумот бериш, «Таълим ҳамма учун» дастури тадбиқ этилиши бўйича тажриба алмашишдан иборат. Муҳими, ушбу мақсадни амалга ошириш учун юртингизда барча шарт-шароитлар етарли.

Дилнора ЎЛМАСОВА, таълим ва фан ходимлари касаба уюшмаси Шайхонтоҳур туман кенгаш раиси:

— Тадбир барчамизда яхши таассурот қолдирди. Семинарда дунё мамлакатлари касаба уюшмалари фаолияти билан яқиндан танишдик. Ўтказилган ўқув машғулотлари жараёнида анча маълумотга эга бўлдик. Келгусида бу ерда ўрганган билимларни амалиётда қўлласак, албатта, ижобий натижаларга эришамиз.

Юртимизда олиб борилаётган ислоҳотлар жараёнида барча соҳа, шу жумладан, таълим ва фан ходимлари касаба уюшмаси ходимларининг ҳам муносиб ўрни бор. Халқаро ҳамкорлик ва тажриба алмашувлар эса ютуқларимизни бутун дунёга кўз-кўз қилиши билан бирга, эзгу ишларимизга кўтаринки руҳ бағишлайди.

Ҳидоят ЖЎРАЕВА, «Ишонч» мухбири, Икром ҲАСАНОВ олган суратлар

● *Муаммолар баҳамжиҳат ҳал қилинади*

МАМЛАКАТ ИҚТИСОДИЁТИНИ МОДЕРНИЗАЦИЯ ҚИЛИШ ШАРОИТИДА МЕҲНАТ МИГРАЦИЯСИ ВА БАНДЛИК МУАММОЛАРИ

Бозор иқтисодиёти шароитида меҳнатга лаёқатли аҳолининг бандлиги муаммоси — энг актуал ва ижтимоий аҳамиятга молик вазифалардан биридир. Мамлакатимизда мазкур муаммо ечими учун давлат, касаба уюшмалари, бошқа жамоатчилик бирлашмалари ҳамда иш берувчилар баҳамжиҳат саъй-ҳаракат қилмоқдалар. «Фуқаролик жамиятини шакллантириш шароитида Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерациясига бирлашган касаба уюшмаларининг Ҳаракат дастури»да таъкидланганидек, касаба уюшмалари фуқароларнинг меҳнатга бўлган конституцион ҳуқуқини таъминлаш, уларнинг эркин иш танлаш ва сермаҳсул бандлиги учун зарур қулайликларни яратиб беришда давлат органлари билан мустаҳкам ҳамкорликни йўлга қўйган. Ушбу фаолият Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси IV Қурултойида ҳам бирламчи вазифа сифатида қайд этилган. Ушбу муҳим муаммони «Евроосиё Иқтисодий Ҳамжамиятига аъзо мамлакатларда Бандлик ва меҳнат миграцияси муаммолари» илмий-амалий конференциясида МДҲ мамлакатларидан таклиф этилган ҳамкасблар билан муҳокама қилишга жазм этилганлигини ўз тажрибамиз ва жаҳон амалиётига суянган ҳолда ҳаракат тактикасини ишлаб чиқишга интилиш сифатида баҳолаш мумкин. Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси раиси Дилбар ЖАҲОНГИРОВАнинг бугун чоп этилаётган мақоласида республикамиз меҳнат бозоридаги аҳвол таҳлили, меҳнат бозоридаги талаб ва таклифлар ўртасида мутаносибликка эришиш учун самарали йўл ва услубларни излаб топиш юзасидан мушоҳадалар баён қилинади.

Давлатимиз раҳбари Ислом Каримов Олий Мажлиснинг Қонунчилик палатаси ва Сенати қўшма мажлисидаги маърузасида аҳолининг турли ижтимоий гуруҳлари манфаатларини ифодаловчи, мамлакатимизда шаклланаётган фуқаролик жамиятининг асосий институтлари бўлган ноҳукумат ва жамоат ташкилотларининг нуфузи ва таъсирини оширишга катта эътибор берилаётганини алоҳида таъкидлади. Одамлар онгида демократик қадриятларни мустаҳкамлаш, уларнинг сиёсий ва фуқаролик фаоллигини ошириш, мамлакатда рўй бераётган демократик ўзгаришларнинг кўламини кенгайтириш ва чуқурлаштиришда бу ташкилотларнинг ўрни ва аҳамияти беқиёсдир.

Шу муносабат билан касаба уюшмаларининг IV қурултойида Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерациясига бирлашган касаба уюшмаларининг узоқ муддатли Ҳаракат дастурига ўзгартириш ва қўшимчалар киритилиб, унда хусусан республика аҳолиси бандлигини таъминлаш соҳасида касаба уюшмаларининг ҳокимият органлари ва иш берувчилар билан ҳамкорлигига алоҳида урғу берилди. Бу ишлар ҳозирги босқичда касаба уюшмалари фаолиятининг устувор йўналиши деб эътироф этилди. Чунки иқтисодиёт глобаллашуви шароитида ушбу уч устувор орган уюшган меҳнат бозорини шакллантиришда муҳим аҳамият касб этади.

Маълумки, 2005 йилнинг октябрида МДҲга аъзо бўлган олтита давлат: Россия, Белоруссия, Қозоғистон, Ўзбекистон, Қирғизистон ва Тожикистон тинчлик, барқарорликни таъминлаш, иқтисодий ҳамкорлик ва интеграцияни ривожлантириш мақсадида Евроосиё Иқтисодий Ҳамжамиятига бирлашди. Мазкур ҳамжамиятнинг мақсад ва вазифаларини амалга оширишда Ўзбекистоннинг тўла ҳуқуқли иштирок этиши учун қонунчилигимизни ушбу ҳамжамиятга аъзо бўлган мамлакатларнинг амалдаги қонунларига тўлиқ мувофиқлаштириш лозим. Таъкидлаш жоизки, республика касаба уюшмалари Олий Мажлиснинг Қонунчилик палатаси қўмиталари билан биргаликда амалдаги қонунларга (масалан, «Аҳоли бандлиги тўғрисида»ги, «Касаба уюшмалари, уларнинг ҳуқуқлари ва фаолиятининг кафолатлари тўғрисида»ги қонунларга) ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш юзасидан ҳуқуқий маслаҳат ва ташкилий ишларни олиб бормоқда.

(Давоми 2-бетда)

Саховат

Хайрли тадбир

Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси кенгаши Тошкент шаҳар ҳокимлиги билан ҳамкорликда хайрли ишга қўл урди. Улуғ айём кунларида пойтахтимиздаги уруш ва меҳнат фахрийлари сиҳатгоҳида даволанаётган 176 нафар нуроний отахону онахонларга совға-саломлар топширилди.

Қарияларнинг чин юракдан қилган дуолари, самимий тилакларини эшитиш нақадар мароқли. Бу инсонни эзгу ишларга чорлайди.

— Мен Ҳалима Жумаева болаликдан ногиронман. Биз кексаларга кўрсатилаётган ғамхўрлик учун ушбу тадбир ташкилотчиларига катта раҳмат. Илоҳим юртимиз тинч, ҳаётимиз янада фаровон бўлсин.

— Самимий қалб сўзлари, катта эътибор учун чуқур миннатдорчилик билдираман. Гўзал юртимиз осмони мусаффо, ҳаётимиз янада фаровон, обод бўлсин. Биз кексаларни ардоқлаётган инсонларга сиҳат-саломатлик, ишларида омад тилайман. Кўрсатилган эътибордан кўнглимиз тоғдек кўтарилди, — дейди пенсионер Тамара Савина.

Улуғбек ПЎЛАТОВ

● *Обуна — 2007*

Бугун вақтли матбуот нашрларига обуна мавсуми қизиганда-қизимоқда. Жиззах вилоятида ҳам бу муҳим ишга жиддий киришилди. Уни янада уюшқоқлик билан ташкил этиш мақсадида вилоят ҳокимининг қарори қабул қилинди. Қарорда таъкидланганидек, вилоятда фаолият кўрсатаётган «Жиззах почтаси» ОАЖ, «Матбуот тарқатувчи», «МБУ — Зиё тарқатувчи» МЧЖлари зиммасига жойларда обунани изчиллик билан ташкил этишга барча зарур шарт-шароитлар яратиш вазифаси юклатилди.

АРЗОНУ, СИФАТЛИ ХИЗМАТ

вақтли нашрлар ўқувчиларни ўзига жалб этмоқда

Эндиликда вилоятдаги бирор-бир вақтли нашр ўқувчиси ўзига маъқул бўлган манзилли хизмат кўрсатувчи ташкилотни танлаб олиш имконига эга бўлди.

— Ўтган йили «МБУ — Зиё тарқатувчи» МЧЖ орқали вақтли нашрларга обуна бўлгандик, — дейди вилоят касаба уюшма ташкилотлари бирлашмаси кенгаши бўлим мудири И. Юнусов. — Бу билан анчагина маблағни тежаган бўлсак, яна бир жиҳатдан хизматнинг ўта сифатлилиги ҳам эътиборимизни тортмай қолмади. Келгуси йил учун ҳам обунани шу жамият орқали расмийлаштиришга қарор қилдик. Вилоят тармоқ касаба уюшма ташкилотлари ҳам бунга алоҳида қизиқиш билдиришиб, ҳамкорлик қиладиган бўлишди.

Биз ҳам «МБУ — Зиё тарқатувчи» МЧЖнинг бугунги фаолияти билан қизиқдик. Шаҳар марказидаги «Жиззах таъмир» корхонаси идораси биносида жойлашган ушбу муассасада иш қизғин. Жамият раиси Баҳром Музаффаровни топиб, у билан суҳбатлашдик. У киши таниқли иқтисодчи, вилоятдаги нуфузли идораларда кўп йиллар хизмат қилган.

— Жамоамиз 2004 йилнинг 1 апрелидан буён фаолият кўрсатиб келмоқда, — дейди Б. Музаффаров. — Дастлаб устав фондимиз 3 миллион сўмни ташкил этарди. Ўша йили ташкилий ишлар билан бўлиб, обуна мавсумида қатнаша олмадик. 2005 йилда ишга киришдик. 160 миллион сўмлик 130 номдаги вақтли нашрларга обуна қабул қилдик. Бу йилги соф даромад эса 4 миллион сўм бўлиши кутилмоқда.

Даромадга қараб буромад деганларидек, жамоада ишлаётган 30 нафар ходим ижтимоий ҳимоя остида. Иш ҳақлари вақтида берилиб, ходимлар моддий ва маънавий рағбатлантириб борилаяпти.

Зомин туманида очилган шохобчанинг фаолияти мақтагулик бўлди. Бу йил ана шундай шохобчалар Мирзачўл, Дўстлик, Фориш, Зарбдор, Ғаллаорол туманларида ҳам очилиши режалаштирилган. Ўнта газета дўкони келтирилади. Ҳозирча 15 нафар сайёр сотувчилар томонидан обуна қабул қилиш ишлари бажарилмоқда. Вилоятдаги 50 дан ортиқ йирик корхона, ташкилот ва муассасалар билан обуна юзасидан шартномалар имзоланди. Демак, обуначилар сони янада ортиши шубҳасиз.

— Аввало ўқувчиларга сифатли хизмат ва илиқ муомала зарур, — дейди Б. Музаффаров сўзини давом эттириб. — Обуначиларга хизмат кўрсатишда соғлом рақобатда эканлигимиз доимо ёдимизда. Бу ишда фаолиятимиз янада кенгайиб бораверади. Мана, биргина «Ишонч» газетасини олайлик. Унинг биздаги йиллик обуна нархи — манзилгача 43728 сўм. Бу — вилоятимиздаги муқобил хизмат кўрсатувчиларга қараганда бир неча минг сўмга арзон. Обуначига бундай имкониятни янада кенгайтириш ниятидамиз...

Абдуманноп АЗИМОВ. «Ишонч» мухбири

● *Мухбир сафардан қайтди*

Тўймай боқдим: чор-атроф чаман, Қаршиликлар, яшанг, чарчаманг!

Ҳар бир қарич ери муқаддас бўлган она Ўзбекистонимиз тупроғида жойлашган ва бутун жаҳон аҳлига ўзини танитган, ёши асрлар, минг йилларга тенг келадиган машҳур шаҳар ва масканлар, бебаҳо моддий ва маънавий мерос ёдгорликлари билан халқимиз, барчамиз ҳақли равишда фахрланамиз. Биргина саховатли Қашқадарё заминида 2700 йиллик тарихга эга, нуфузли ЮНЕСКО халқаро ташкилоти томонидан эътироф этилган Шаҳрисабз ва Қарши каби шаҳарларнинг мавжудлиги ҳам бизнинг тарихий илдизларимиз нақадар чуқур ва нақадар қадимий эканлигидан яққол далолат беради.

Президент Ислом Каримовнинг Қарши шаҳрининг 2700 йиллигига бағишланган тантанали маросимдаги табрик сўзидан.

Оллоҳ гўзал, гўзалликни хуш кўради, дейилади муқаддас китобларда. Қарши шаҳрини кезарканман, кўнглимдан ўтади: «Гўзалликни фақат гўзал инсонлар яратади». Эй, мусаҳҳиҳ, «гўзал» сўзини кўп такрор этсам, таҳрир этмоққа шошилма! Гул шаҳри аталмиш шаҳарлар ҳам ҳижил тортади, шоирлар айтганидек, ой ҳам уёлур.

ЭЛ-ЮРТ ТАЯНЧИ

Бир вақтлар ёзда тандирдек қизиб, ўтганнинг нафасини қайтарадиган нуқул тошдан иборат «қизил» майдон бугун ям-яшил кўркам боққа айланди. Бу ерда зиёли ўғли ва иболи қизини кучган ота-она, меҳнаткаш оила акс эттирилган монумент қад ростлади. Номи «Эл-юрт таянчи» дея аталди. Мармар тошга Юртбошимизнинг ушбу сўзлари битилган. Ўқинг: *«Қашқадарё воҳаси ўзининг 2700 йиллик қадимий тарихи давомида не-не буюк зотларни ўз бағрида тарбиялаб камолга етказди, уларнинг бутун жаҳон миқёсида қозонган обрў-эътибори, бой меъроси ва шаъну шавкатини кўз қорачиғидек асраб-авайлаб келди.*

Бу қадимий юрт асрлар мобайнида тарихнинг оғир ва мураккаб синовларини, турли истилочиларнинг зулм ва зўравонлигини ҳам кўрди. Лекин, иродаси машаққат ва кийинчиликларда тобланган Қашқа воҳасининг мард ва ориятли фарзандлари, ҳаёт гардиши қандай айланмасин, бошга тушган синов ва ғовларни енгди, ҳеч қачон ҳеч кимга қарам бўлмади. Шу заминда ҳаёт барқарорлиги ва абадийлигини ўзининг буюк ва эзгу ишлари билан яққол тасдиқлади ва бугун ҳам намоён қилмоқда».

Хўш, нимада намоён бўлмоқда?

САНОАТ САЛОҲИЯТИ

Вилоят саноати республикада салмоқли ўринни эгаллайди. 2005 йилда саноат ишлаб чиқариш ҳажми 1 триллион 273,8 млрд. сўмни ташкил этган бўлса, 2006 йилнинг 9 ойида бу кўрсаткич 1 триллион. 297,9 млн. сўмга етди. Кейинги уч йилда 300 дан ортиқ корхона янгидан ташкил этилиб, уларнинг сони 1854 тага етди. Бу даврда 35 турдаги маҳсулот ишлаб чиқариш йўлга қўйилди.

(Давоми 3-бетда)

МАМЛАКАТ ИҚТИСОДИЁТИНИ МОДЕРНИЗАЦИЯ ҚИЛИШ ШАРОИТИДА МЕҲНАТ МИГРАЦИЯСИ ВА БАНДЛИК МУАММОЛАРИ

Дилбар ЖАҲОНГИРОВА,
Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси раиси

(Боши 1-бетда).

Шунингдек, асосий эътибор Халқаро меҳнат ташкилоти (ХМТ)нинг конвенцияларини ратификация қилишга қаратилган.

Ҳозирги вақтда Ўзбекистонда меҳнат бозорини шакллантириш, ижтимоий-иқтисодий ва ташкилий-ҳуқуқий базани яратиш, меҳнатга яроқли ўсмирлар, кўп болали аёллар, пенсионерлар ва ногиронлар учун иш ўринларини квоталашга йўналтирилган меъёрий ҳужжатлар амал қилмоқда. Мазкур ҳужжатлар бир маромда ривожланувчи бандлик хизмати тизими ва унинг инфратузилмасини яратиш, оқилона бандликни шакллантириш, ишсизликни камайтириш, иш билан банд бўлмаган маҳаллий кадрларнинг рақобатбардошлиги, ижтимоий ҳимояси ва экспортини кучайтириш учун асос бўлиб хизмат қилади. Хуллас, юртимиз меҳнат бозоридаги аҳволни яхшилаш юзасидан амалий ишлар бажарилмоқда. Жумладан, 2006 йилнинг олти ойида аҳоли бандлигини таъминлашга, тадбиркорлик ва рақобатни қўллаб-қувватлаш ва ривожлантиришга қаратилган минтақавий дастурларни амалга ошириш даврида 312,8 мингта (шу жумладан, аёллар учун 137 мингта) янги иш ўринлари яратилди. Бу режалаштирилган иш ўринларига нисбатан 122 фоизни (шу жумладан, аёллар учун 125 фоизни) ташкил этади. Меҳнат бозорида фаол сиёсат олиб борилиши 2005 йилга нисбатан таққосланганида аҳоли бандлигининг 2,8 фоизга ўсишга эришилгани кузатилади. Меҳнат ва аҳолини ижтимоий ҳимоя қилиш вазирлиги маълумотларига кўра, республикада бўш иш ўринлари сони 2006 йил 1 июл ҳолатига 31 мингтани ташкил этади. Шундан 50 фоизи давлат корхоналари ва ташкилотлари ҳиссасига тўғри келади.

Меҳнат бозоридаги аҳвол ва унинг муаммолари ҳар доим жамоатчилик диққат-марказида бўлиб келмоқда. Афсуски, Ўзбекистонда янги иш ўринлари яратиш суръати ҳозирча меҳнат ресурслари сонининг ўсиш суръатидан ортда қолмоқда. Шу билан бир қаторда, янги иш ўринларининг 65-70 фоизи ўзини ўзи иш билан таъминлаган аҳоли ҳисобига яратилмоқда. Янги ёки ишлаб турган корхоналарни таъмирлаб ишга тушириш ҳисобига 15-17 фоиз барқарор иш ўринлари барпо этилаяпти, холос. 2005 йилда рўйхатга олинган ишсизлик кўрсаткичи 3 фоизга етди. Бугунги кунда 320,2 минг киши ишга жойлашишга муҳтож.

2005 йилнинг ўзига хос хусусияти қишлоқ жойларида рўйхатга олинган ишсизликнинг ўсишида ифодаланади, чунки бу даврда кўплаб ширкат хўжаликларининг фермер хўжаликларига айлантирилиши агросаноат мажмуасида ишсизлар сонининг ортишига асосий сабаб бўлди.

Иқтисодиётда бозор муносабатларига ўтиш жараёнида айрим корхоналарнинг молиявий аҳволи ёмонлашиши натижасида хўжалик субъектлари қисқартирилган иш кунини ва иш ҳақи сақланмаган ҳолда таътил бериш амалиётини қўллашга мажбур бўлди ва бу ўз навбатида расмий бандликнинг ўсишига олиб келди. Бу ҳолатни яширин ишсизлик индикатори сифатида таснифлаш мумкин. Ушбу тоифага корхонанинг мажбурий тўхтаб қолиши туфайли иш билан таъминланмаган ҳамда тариф ставкасининг учдан икки қисмини оладиган ходимларни киритиш мумкин. Таассуфки, ҳозирги вақтда расмий бандликни ишсизлик ҳисобига ўтказиш услуби мавжуд эмаслиги сабабли республикада ишсизликнинг аниқ даражасини белгилашнинг иложи йўқ.

Иқтисодиётнинг норасмий тармоғида кенг тарқалган яширин бандликнинг мавжудлиги боис республикада иш билан банд бўлмаган аҳолини аниқ ҳисобга олишга имкон бўлмайди. Бугунги кунда бу тармоқда рўйхатдан ўтмай, тегишли рухсатнома олмасдан ҳамда солиқларни тўламасдан тадбиркорликнинг турли шакллари, шунингдек, бошқача фаолият турлари билан банд бўлган аҳоли салкам 33 фоизни ёки 3,5 миллион кишини ташкил этади. Улар қаторига хусусий юк ташиш, ҳунармандчилик, майда чакана савдо, турар жой ва автомобилларни таъмирлаш, кийим тикиш ва бошқа аҳолига маиший хизмат кўрсатиш турларини киритиш мумкин.

Иқтисодиётнинг норасмий секторидаги бандлик даражасининг юқорилиги иш ҳақи стандартларини пасайтиради, ходимларнинг ижтимоий муҳтожлигини оширади, иқтисодиёт негизларига путур етказади. Бундай тенденциянинг кучайиши касаба уюшмалари ижтимоий базасининг бўлинишига олиб келиши мумкин. Бинобарин, касаба уюшмалари, ҳокимият бошқарув органлари ва иш берувчиларнинг биргаликдаги саъй-ҳаракатлари норасмий секторни ижтимоий демпинг ҳудудидан олиб чиқишга йўналтирилган бўлиши лозим.

Бандлик муаммолари ҳақида гапирганда ишсизлар орасида хотин-қизлар салмоғи 60-65 фоизни ташкил этишини эътироф этиш лозим. Шу билан бир қаторда уларнинг ўртача иш ахтариш давомийлиги эркакларга нисбатан юқори бўлиб, бир йилдан кўпроқни ташкил этади. Фуқароларнинг меҳнат қилишда тенг ҳуқуқли эканлиги қонун билан мустаҳкамлаб қўйилганига қарамай, амалиётда ишга қабул қилишда жинси, ёши ва оилавий аҳволига қараб бевосита ёки билвосита камситиш, шошилинч меҳнат шартномаларидан асоссиз фойдаланиш ҳолатлари учраб турибди. Хотин-қизларни раҳбарлик лавозимларига кўтарилишида сунъий тўсиқлар қўйиш, шунингдек, зарарли меҳнат шароитлари билан боғлиқ ишларда улардан фойдаланишга доир мисоллар ҳам мавжуд.

Қонун билан бир қатор имтиёзлар белгиланганига қарамасдан, айниқса, ёш болаларини тарбиялаётган аёллар меҳнат бозорида кўпинча рақобатга дош бера олмаяпти. Уларнинг болаларни парваришлаш фаолиятини рағбатлантириш ҳамда буни расман эътироф этиш кўп болали аёллар ўртасида ишсизликни қисқартиришнинг муҳим воситаси бўлиши мумкин. Бунинг учун бугунги кунда ишсизлик бўйича нафақага йўналтирилган бандликка кўмаклашиш жамғармаси маблағларини ижтимоий суғурта жамғармасига қайта тақсимлаш ҳамда уларни тегишли ижтимоий тўлов тарзида аёлларга бериш мақсадга мувофиқдир.

Ўзбекистон касаба уюшмалари меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш органлари билан ҳамкорликда хотин-қизлар учун ихтисослаштирилган иш ўринлари барпо этиш, бунинг учун тўлиқ бўлмаган бандлик ва касаначилик имкониятларидан фойдаланиш масалаларини фаол ишлаб чиқмоқда. Улар ХМТнинг Марказий Осиёда иш жойларида хотин-қизларни камситишни бартараф этиш бўйича минтақавий лойиҳаси доирасидаги кенгашлар - маслаҳат семинарларида фаол иштирок этмоқда. Шу ўринда таъкидлаш жоизки, аҳоли бандлиги муаммосини ҳал қилиш ХМТнинг XX асрдаги тўртта стратегик вазифаларидан биридир. Яқинда Федерация кенгашида ХМТнинг Шарқий Европа ва Марказий Осиё давлатлари бўйича субрегионал бюроси ижрочи директори жаноб Вернер К.Бленк билан бўлиб ўтган учрашувда трипартизм доирасида ўзаро ҳамкорлик истиқболлари муҳокама қилинди. Устувор йўналишлар, Ўзбекистонда муносиб меҳнат миллий дастурини ишлаб чиқиш юзасидан ҳамкорликдаги фаолият режалари белгиланди. Бу дастур ХМТ ва шериклар ўртасидаги ҳамкорлик тўғрисидаги аҳдлашувда янги қадам бўлди. Учрашувда Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси ва Халқаро меҳнат ташкилотининг ижтимоий шериклигини кенгайтиришда Ўзбекистон Президенти томонидан республиканинг иқтисодий, ижтимоий, сиёсий ҳаётида изчил амалга оширилаётган ислоҳотлар бевосита кўмаклашиши таъкидлаб ўтилди.

Республика меҳнат бозоридаги аҳволни ўрганиш борасидаги таҳлиллар шуни кўрсатмоқдаки, ёшларни ишга жойлаштириш долзарб муаммолардан бири бўлиб қолмоқда. Ишсизлар таркибидаги 16 дан 30 ёшгача бўлган ёшларнинг улуши 53-56 фоизни ташкил этади. Рўйхатга олинган ҳар бешта ишсиздан биттаси умумтаълим мактабининг битирувчиси, 65-70 фоизи қишлоқ аҳолисидир. Ёшлар ўртасида ишсизлик муаммосини ёшларнинг меҳнат биржаларини ташкил этиш ва даромад келтирадиган ишлар тармоғини кенгайтириш орқали ҳал этиш мумкин.

Маълумки, ўсмир ва ёшларнинг дам олиши ҳамда меҳнат тарбияси учун мўлжалланган меҳнат ва дам олиш лагерлари ишини ташкил этишда ижобий тажриба тўпланган. Шу мақсадда муайян ишларни бажариш юзасидан улар билан шошилинч меҳнат шартномалари тузилади. Чунончи, 1982 йилдан буён фаолият кўрсатаётган «Юность» дам олиш ва меҳнат лагерида ёз мавсумида 400 нафардан зиёд болалар (улардан 120 нафари қизлар) ҳам ишлаб, ҳам ҳордиқ чиқаришади.

Ёз мавсумида Наманган вилоятининг Янгиқўрғон туманида жойлашган Наманган Давлат университети қошидаги Мамай спорт соғломлаштириш лагери фаолият кўрсатади. Жорий йилда спорт педагогика факультетининг талабалар отряди бино мажмуасини таъмирлаш ишларини бажарди.

Республика олий ўқув юртларининг талаба ёшлари ёз фаслида бир ой мобайнида талабалар отрядлари сафида меҳнат шартномаси асосида ишлаш имкониятига эга бўлишади. 2006 йилда республикада минг нафардан зиёд талабаларни қамраб олган 25 тадан ортиқ талаба отряди ташкил этилди. Иш вақтида улар иссиқ овқат ва ётоқхона билан таъминланди.

Ишлаб чиқаришнинг зарарли ҳудудларида болалар меҳнатидан фойдаланиш Ўзбекистон касаба уюшмалари учун ташвишли ҳолдир. Масалан, тикувчилик ишлаб чиқариш корхоналарида, юк автомобилларини таъмирлаш устахоналарида, савдо ва умумий овқатланиш тармоқларида ана шундай ҳолатлар учрайди. Айрим корхона, ташкилот ва муассасаларда асосий узайтирилган таътиллар берилмайди, бериладиган таътилларни ҳисобга олиш тартиби бузилади, қисқартирилган иш вақти белгиланмаган, дастлабки ва даврий тиббий кўриклар ўтказилмайди, ўсмирларни дам олиш кунларида ҳам ишга жалб этиш ҳолларига йўл қўйилади. Кичик бизнес тармоғида эса кўпинча ўсмирлар меҳнат шартномасисиз ишга жалб этилмоқда.

2006 йилда республика касаба уюшмалари болалар меҳнати мониторингини ўтказди. Унда болалар меҳнатидан фойдаланиш фактларини аниқлашга, ушбу тоифадаги ишловчиларга нисбатан қўлланилаётган ижтимоий ҳимоя чораларига, меҳнатни муҳофаза қилиш ва жароҳатланишлар масаласига, шунингдек, бу борадаги муаммоларни ҳал этиш чораларини белгилашга алоҳида эътибор қаратилди. Тармоқ касаба уюшмалари томонидан 16 ёшдан 18 ёшгача бўлган ўсмирлар ўртасида ўтказилган сўров натижаларига кўра 7028 киши шартнома асосида ишга қабул қилинган. Вақтинча ишловчилар ёки мавсумий ишга қабул қилинганлар сони 7528 нафардан ошмаган.

Касаба уюшмалари қўмиталари иш берувчилар томонидан ишловчи ўсмирларга нисбатан меҳнат қонуни меъёрларига амал қилиниши устидан қатъий назорат олиб бормоқда. 18 ёшга тўлмаган шахслар ҳамда ишлаб чиқаришдан ажралмаган ҳолда таълим муассасаларида ўқиётган ходимлар учун меҳнатни муҳофаза қилиш, иш вақти ва бошқа меҳнат шароитлари соҳасида қўшимча имтиёзларнинг жамоа шартномалари ва битимларига киритилишига, ёшларга иш ўринлари яратаётган корхоналарга имтиёзлар берилишига эришилмоқда. 16 ёшдан 18 ёшгача бўлган ходимлар ўртасида ишлаб чиқариш билан боғлиқ жароҳатланиш ҳолати қайд этилмаган.

ХМТнинг «Болалар меҳнатининг зарарли турларини таъқиқлаш ва дарҳол бартараф этиш чора-тадбирлари тўғрисида»ги 182-Конвенцияси 1-моддаси «д» бандига биноан болалар меҳнатининг зарарли турларига барҳам бериш борасидаги ишларни ривожлантириш учун Меҳнат ва аҳолини ижтимоий ҳимоя қилиш ҳамда Соғлиқни сақлаш вазирлиги касаба уюшмалари билан келишган ҳолда 18 ёшдан кичик бўлган шахслар меҳнатининг қўлланилиши таъқиқланадиган зарарли меҳнат шароитлари билан боғлиқ ишларнинг рўйхатини тасдиқлади.

Касаба уюшмалари иш берувчилардан ходимлар меҳнатига ҳақ тўлашга доир маҳаллий хужжатларни касаба уюшма қўмиталари билан мажбурий келишиб олишни талаб қилмоқда. Бунда айниқса, 18 ёшга тўлмаган шахслар учун пасайтирилган иш меъёрларини ишлаб чиқиш ва тадбиқ этишга алоҳида эътибор берилаяпти. Юқорида қайд этилган конвенцияни ратификация қилиш мақсадида бу соҳадаги меъёрий ҳуқуқий база янада такомиллаштирилиши зарур.

Болалар меҳнатидан фойдаланиш муаммоларини самарали ҳал этиш учун ҳукумат кўмагида жамоат ташкилотлари, фуқароларнинг маҳаллий ўзини ўзи бошқариш, ҳуқуқни муҳофаза қилиш органларининг ҳамкорлигини кучайтириш лозим. Жамиятда болалар меҳнатининг зарарли турларига нисбатан муросасизлик муҳити қарор топтирилмоғи керак.

Республикада бандлик муаммосини ҳал этишда меҳнат миграциясининг роли тобора ортиб бормоқда. Ўзбекистонда очиқ шаклдаги меҳнат миграцияси ҳозирча кенг кўламда қамраб олинмаган. Ишлаш учун республика ташқарисига чиқиб кетаётган шахслар сони 262,6 минг нафарни ташкил этади.

Айниқса, яширин меҳнат мигарацияси жиддий ташвиш уйғотади. Ана шундай йўл билан қўшни давлатларга иш излаб чиқиб кетаётган фуқаролар талайгина. Мамлакат ичкарисида ҳам, чет элда ҳам ишга жойлаштириш борасида хизмат кўрсатиш устидан давлат монополияси ўрнатилгани ҳам ноқонуний меҳнат миграциясининг ўсишига олиб келмоқда.

Республикадан ташқарига ишлаш мақсадида кетаётган фуқароларнинг ҳозирги мақоми амалда уларга ҳуқуқий ва ижтимоий ҳимояланиш имконини бермайди. Меҳнат миграцияси тўғрисида қонун қабул қилиш, масалан, МДҲ доирасида умумий меҳнат бозорини барпо этиш ноқонуний миграция даражасини пасайтиришга хизмат қилади. Шунингдек, ошкора иш учун иш берувчи ва муҳожирдан ундириладиган давлат божлари миқдори қайта кўрилиши ҳамда зарур касбларни эгаллаган муҳожирлар ёлланма меҳнатининг дастлабки муҳлатларини узайтириш ҳақидаги масала кўриб чиқилиши лозим.

Чет элдаги фуқароларимизнинг асосий ҳуқуқ ва манфаатлари мажмуаси Ўзбекистон фуқароларининг хориждаги меҳнат фаолияти тўғрисидаги Низом билан белгилаб берилган. Меҳнат миграцияси жараёнлари устидан назорат қилиш, фуқароларнинг мамлакат ташқарисида ишга жойлашишини таъминлаш масалаларини ҳал этиш меҳнат ва Ўзбекистон аҳолисини ижтимоий муҳофаза қилиш вазирлиги ҳузуридаги Ташқи меҳнат миграцияси масалалари бўйича Агентлик зиммасига юкланган. Ушбу ҳужжатга мувофиқ Тошкент, Фарғона, Қарши, Нукус шаҳарларида, кейинчалик Бухорода фуқароларни чет элда ишга жойлаштириш бўйича хўжалик ҳисобидаги минтақавий бюро ташкил этиш режалаштирилган эди. Ҳозирги пайтда бундай бюролар фақат Тошкент, Нукус ва Бухорода ишлаб турибди, холос. Уларнинг фаолиятини мувофиқлаштириш эса юқорида айтилган Агентлик зиммасига топширилган.

Адолат юзасидан тан олиб айтганда, касаба уюшмалари меҳнат миграцияси масалаларини ҳал этишда ҳали ўзининг муносиб ўрнини топгани йўқ. Давлатимизнинг миграция сиёсатини ишлаб чиқиш борасидаги фаолиятини жадаллаштириш, меҳнат қилувчи муҳожирларни касаба уюшмаларига жалб этиш орқали ижобий натижага эришиш мумкин. Турли давлатлар тармоқ касаба уюшмаларининг меҳнат қилувчи муҳожирларга жамоа шартномаларини қўллаш орқали муҳожирларнинг ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилиш юзасидан ҳамкорлигини чуқурлаштиришда катта имкониятлар мавжуд. Меҳнат шароитлари, меҳнатга ҳақ тўлашда уларнинг ҳуқуқини камситиш ва бузиш ҳолатларига барҳам бериш, яширин муҳожирларни ишга ёллаш фактлари очиб ташланиши лозим. Қонуний асосда ишга жалб этилган муҳожирларга уларни қабул қилган давлат фуқароларига яратилгани каби қулай ижтимоий, меҳнат шарт-шароитлари яратиб бериш керак. Ишдан маҳрум бўлганларни ижтимоий ҳимоя қилиш, меҳнат бозорини янада эркинлаштириш, қўшни давлатларда ишсизларни ишга жойлаштиришда кўмаклашиш учун ўзимизнинг миллий агентликларни ташкил этиш борасидаги ишларни фаол олиб бориш зарур.

Сўнгги ўн йилликда рўй берган ижтимоий-иқтисодий ўзгаришлар республикада аҳоли бандлиги муаммосини бирмунча кескинлаштирди. Гап шундаки, амалдаги қонунчиликда республика меҳнат бозори муаммолари, фуқароларнинг хорижда ишлаш истаклари, меҳнат соҳасидаги асосий тамойиллар ва ҳуқуқлар ҳамда глобаллашув шароитида бандликни тартибга солиш борасидаги халқаро тажриба, шу жумладан, МДҲ ва Евроосиё ИҲ давлатларининг тажрибаси етарли даражада ҳисобга олинмаган.

Бугунги кунда аҳоли бандлигига кўмаклашишда давлат кафолатларини аниқлаштириш, бандликка кўмаклашиш давлат жамғармаси маблағларидан фойдаланиш устидан жамоат назорати соҳасида касаба уюшмаларининг ҳуқуқларини назарда тутиш, аҳоли бандлигига кўмаклашувчи мувофиқлаштирувчи қўмиталарнинг мақомини ошириш юзасидан чора-тадбирлар белгилаш, мажбурий меҳнатни таъқиқлаш механизмларини ҳаракатга келтириш, иш билан банд бўлмаган фуқароларнинг касбий тайёргарлик ва қайта тайёргарликка бўлган ҳуқуқларининг тўла рўёбга чиқарилиши, малака ошириш масалаларига эътиборни кучайтириш, аҳоли бандлиги тўғрисидаги қонунга риоя қилиниши устидан назоратни амалга ошириш механизмини ишлаб чиқиш, мамлакат ичкарисида ҳам, ташқарисида ҳам ишга жойлаштириш бўйича хизматлар соҳасини монополиядан чиқариш керак. Меҳнат қилувчи муҳожирларга тегишли бўлган халқаро ҳужжатларни, шу жумладан, БМТнинг барча ишловчи муҳожирлар ва улар оила аъзоларининг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тўғрисидаги халқаро конвенциясини, ХМТнинг 97-сонли «Ишловчи муҳожирлар ҳақида»ги (1949 й.), «Миграция соҳасидаги суиистеъмолликлар ва ишловчи муҳожирларга имкониятлар ва мурожаатлар тенглигини таъминлаш тўғрисида»ги (1975 й.) конвенциясини ратификация қилиш ўта муҳимдир.

Таъкидлаш жоизки, Ўзбекистон КУФК томонидан глобаллашув шароитида бандликни тартибга солиш борасида тўпланган халқаро тажрибани, шу жумладан, МДҲ мамлакатлари тажрибасини ҳисобга олган ҳолда «Аҳоли бандлиги тўғрисида»ги қонунга ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш ҳақида таклифлар киритилди.

Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерециясига бирлашган касаба уюшмаларининг фуқаролик жамияти барпо этиш шароитидаги ҳаракат Дастурида белгиланганидек, касаба уюшмалари фуқароларнинг меҳнатга, эркин иш танлаш ва унумли машғулотга бўлган конституциявий ҳуқуқларини таъминлаш учун шароит яратишда давлат органларига кўмаклашади.

Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси дастурнинг ушбу бўлимини амалга ошириш билан бир қаторда Меҳнат ва аҳолини ижтимоий ҳимоя қилиш вазирлиги билан ҳамкорликда аҳоли бандлигини таъминлаш соҳасида биргаликда ишлаш, доимо маслаҳатлашиш, меҳнат бозори ҳақида ахборот айирбошлаш тўғрисида қўшма тадбирлар ишлаб чиқди. Федерация кенгаши республика Олий Мажлиси билан бирга ишчи кучи зич жойлашган Фарғона водийси вилоятлари ва Хоразм вилоятида иш берувчилар томонидан Меҳнат кодексига амал қилиниши юзасидан мониторинг ўтказди. Тармоқ касаба уюшма органлари меҳнат ва аҳолини ижтимоий ҳимоя қилиш бошқармалари билан ҳамкорликда бўш иш ўринлари ярмаркаларини ўтказмоқда.

2006 йилнинг 30 июнида Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси кенгаши ҳамда Меҳнат ва аҳолини ижтиомий ҳимоя қилиш вазирлиги 2006-2010 йиллар учун ҳамкорликда режавий тадбирлар ишлаб чиқиш тўғрисида қўшма қарор қабул қилди. Режавий тадбирлар қаторига ХМТнинг 81, 87, 138, 182, 144-конвенцияларини ратификация қилиш ва йирик саноат корхоналари билан касаначиликни ривожлантириш асосидаги ишлаб чиқариш ва хизматлар ўртасидаги кооперацияни кенгайтиришга эътиборни қаратиш киритилди.

Меҳнат ва аҳолини ижтимоий ҳимоя қилиш вазирлиги, маҳаллий ижро ҳокимияти органлари, иш берувчилар, касаба уюшмалари ва бошқа жамоат ташкилотлари иштирокида республика ҳамда маҳаллий миқёсда аҳолини иш билан таъминлашга кўмаклашувчи мувофиқлаштирув қўмиталарининг ташкил этилиши муҳим қадам бўлди.

Мувофиқлаштирувчи қўмиталарга меҳнат ресурсларининг прогноз балансларни тасдиқлаш ҳуқуқини берган ҳолда уларнинг қуйидан юқорига самарали ишлашини таъминлаш зарур.

Шунингдек, ушбу қўмитага кирган ташкилотларнинг вакиллари бандликка кўмаклашиш жамғармасининг бошқарув органларига ҳам киритилиши лозим.

Янги иш ўринлари яратишда, бандлик муаммоларини ҳал этишда йирик ишлаб чиқариш ва касаначилик ўртасидаги кооперация алоқаларини мустаҳкамлаш катта афзалликларга эга. Бу соҳада биз учун истиқболда улкан имкониятлар мавжуд. Юртбошимиз Ислом Каримовнинг Олий Мажлис Қонунчилик палатаси ва Сенати қўшма мажлисидаги маърузаси бу масалани ҳал қилишда туртки бўлди. Жумладан, маърузада йирик корхоналарнинг буюртмалари асосида бутловчи қисмларни ишлаб чиқариш билан шуғулланадиган янги кичик корхоналар ташкил этиш, хонадонларда майда хусусий цехлар очишни рағбатлантириш, айниқса, қишлоқ жойларида касаначилик билан шуғулланадиган фуқаролар учун моддий-техник таъминот бўйича хизмат кўрсатадиган ва улар томонидан тайёрланган маҳсулотларни сотадиган тузилмаларни яратиш вазифалари белгилаб берилди.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Йирик саноат корхоналари билан касаначиликни ривожлантириш асосидаги ишлаб чиқариш ва хизматлар ўртасида кооперацияни кенгайтиришни рағбатлантириш чора-тадбирлари тўғрисида» 2006 йил 5 январдаги Фармонини амалга ошириш ҳақидаги Вазирлар Маҳкамасининг қарорида республика ҳукумати томонидан, хусусан, қишлоқ жойларида иш билан банд бўлмаган аҳолини касаначилик асосида маҳсулот ишлаб чиқариш, хизматлар кўрсатишга жалб этиш вазифаси қўйилди. Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси кенгашининг ҳайъати таркибидаги тармоқ касаба уюшмаларини мазкур ҳукумат ҳужжатини амалга ошириш учун кўмаклашишга йўналтирувчи тегишли қарор қабул қилди. Қуйидаги фактнинг ўзиёқ ушбу ҳужжат ўз вақтида қабул қилинганидан ҳамда юксак қийматга эгалигидан далолат беради. Меҳнат вазирлигининг маълумотига кўра 2006 йилнинг олти ойида касаначиликнинг турли шаклларини, жумладан, унинг йирик саноат корхоналари билан кооперациясини ривожлантириш юзасидан кўрилган чора-тадбирлар касаначилик соҳасида 78 мингта иш ўринлари яратиш имконини берди. Бу республика бўйича иш ўринлари умумий сонининг 25 фоизини ташкил қилади. Касаначилик билан шуғулланаётган ходимларга корхоналарда қабул қилинган жамоа шартномалари тадбиқ этилмоқда.

Президентимизнинг «Шахсий ёрдамчи, деҳқон ва фермер хўжаликларида чорва молларини кўпайтиришни рағбатлантириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарори ҳам иш билан таъминлаш, қишлоқ жойларида аҳоли даромадларини ошириш имконини яратди. Ушбу қарор қорамол боқиш билан шуғулланадиган шахсларни иш билан банд аҳоли тоифасига киритиш, уларнинг ижтимоий ҳимоясини кучайтириш масалаларини қамраб олди. Юқорида келтириб ўтилган ҳар икки қарор ҳам ўз моҳиятига кўра касаба уюшмаларининг меҳнаткашлар ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилиш борасидаги фаолиятида устувор йўналиш ҳисобланади.

Шундай қилиб, меҳнат бозорида ва аҳолини иш билан таъминлаш соҳасида вужудга келган аҳвол ҳукуматдан, касаба уюшмалари ва иш берувчилардан мавжуд муаммоларни ҳал этиш, миграция сиёсати, болалар меҳнатидан фойдаланиш, ёшларни иш билан таъминлаш, хотин-қизларни ишга жойлаштириш, касаначиликни ривожлантириш соҳаларида меъёрий-ҳуқуқий базани такомиллаштириш юзасидан аниқ, тезкор ва таъсирчан чора-тадбирлар кўрилишини тақозо қилади. Бу борада жаҳон ҳамжамиятида ва мамлакатимизда кейинги 15 йилда тўпланган тажрибадан фойдаланиш муҳимдир. Кенг кўламли ва миқёсли муаммоларни бирданига ҳал қилиш қийин, албатта. Бунинг учун аниқ мақсадни кўзлаган ҳолда узоқ вақт иш олиб бориш талаб этилади. Президент Фармонлари, ҳукумат қарорлари, касаба уюшмаларининг ҳокимият органлари ва иш берувчилар билан ўзаро ҳамкорлигининг кенгайтирилиши бу борада муваффақиятлар омили бўлади. Ушбу йўналишда ижобий силжишларга эришилаётгани фикримизнинг тасдиғидир.

Хулоса ўрнида айтганда, бозор ислоҳотларини чуқурлаштириш ва иқтисодиётни янада эркинлаштириш ҳамда халқимизга муносиб турмуш тарзини яратишда иш билан таъминлаш, аҳоли даромадларини ошириш масалаларига давлатимиз раҳбари, ҳокимият бошқарув органлари, иш берувчилар, жамоат ташкилотлари, айниқса, Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерациясига бирлашган касаба уюшмалари томонидан ҳам алоҳида аҳамият берилмоқда.

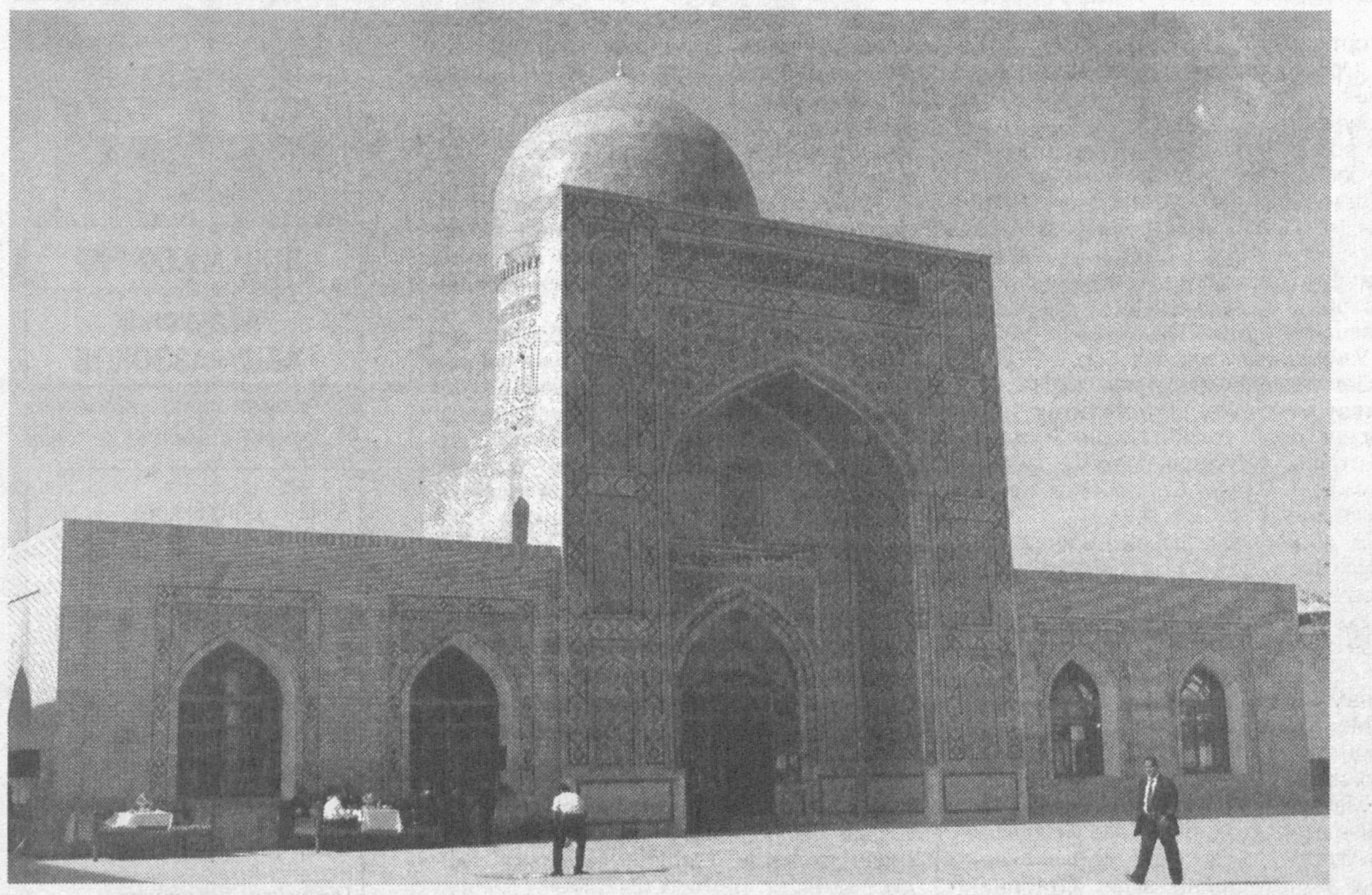

Тўймай боқдим: чор-атроф чаман, Қаршиликлар, яшанг, чарчаманг!

(Боши 1-бетда)

«Муборакнефтгаз» унитар корхонаси, Муборак газни қайта ишлаш заводи, «Шўртангаз» унитар корхонаси, мустақиллик йиллари қурилиб ишга туширилган «Шўртангазкимё» мажмуаси, Талимаржон иссиқлик электр станцияси вилоят саноатининг етакчилари ҳисобланади. Улар нафақат мамлакатимизда балки бутун Марказий Осиёда энг йирик корхоналар сирасига киради.

Қашқадарё Ўзбекистонда ишлаб чиқарилаётган газнинг 96 фоизини, нефт ва газ конденсатининг 98 фоизини беради. Республикада ишлаб чиқарилаётган жами маҳсулотларнинг 12,6 фоизини Қашқадарёнинг улуши ташкил этади. 2006 йилнинг ўтган даврида 88 та саноат корхонаси янгидан ташкил этилди. Жумладан, 8 турдаги янги саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш йўлга қўйилди.

Хориж сармояси ва корхоналарнинг ўз маблағлари ҳисобидан 24 та саноат корхонаси 4,9 миллион АҚШ доллари миқдорида замонавий технология асосида жиҳозланди.

Қарши шаҳрида ҳам саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш ўтган йилнинг шу даврига нисбатан 105,8 фоизга ўсди.

ҚУРИЛИШ ОДИМЛАРИ

Қашқадарё Ўзбекистоннинг мустақиллик йилларида капитал қурилиш жадал давом эттирилган вилоятларидан биридир. Бу йилларда воҳада йирик инвестицион лойиҳалар амалга оширилди. «Шўртангазкимё» мажмуаси ва Таллимаржон ИЭСининг биринчи навбати қурилиши ғоятда аҳамиятлидир. Вилоятни қўшни Сурхондарё билан боғлайдиган «Тошгузар — Бойсун — Қумқўрғон» темир йўлининг «Тошгузар — Деҳқонобод» қисми қурилиб фойдаланишга топширилди. Нефт-газ конлари ва уларни қайта ишлаш корхоналарида янги қувватлар, Шўртан, Кўкдумалоқ конларида газ-компрессор станциялари ишга туширилди. Қатор енгил саноат корхоналари янгидан барпо этилди, баъзи корхоналар қайта жиҳозланди. «Каштекс», «Оқсарой тўқимачи ЛТД», «Яккабоғтекс» каби корхоналар янгидан қурилган бўлса, Шаҳрисабз пиллакашлик фабрикаси қўшма корхона сифатида қайта ташкил этилди.

Қурилишга хорижий сармояларни жалб этиш жадаллашди. Шу йилнинг ўтган 9 ойида 40 миллион АҚШ доллари миқдоридаги чет эл инвестицияси вилоят иқтисодиётига киритилди. Инвестиция дастурига мувофиқ 2005 — 2006 йилларда 47 та мактаб янгидан қурилди, 52 таси капитал реконструкция қилинди. 87 таси капитал таъмирланди. 14 та янги касб-ҳунар коллежи қурилди. 10 таси реконструкция қилинди. 24 та қишлоқ врачлик пункти, 667,3 километр газ, 539,2 километр ичимлик сув қувурлари фойдаланишга топширилди.

Қарши шаҳрида ҳам 49 миллион 705 минг сўмлик капитал маблағ ўзлаштирилди, бу 154,3 фоизни ташкил этади.

...Соҳибқирон Амир Темурнинг бу шаҳарга ихлоси зўр бўлган. Мўғуллар билан юрт озодлиги учун ҳаёт-мамот кураши олиб бораётган Амир Темур болаликдан бу шаҳарни яхши биларди. Шайх Шамсиддин Кулол ҳузуридаги сабоқлар, Қарши ҳокими — амакиси Амир Жокуй суҳбатлари унда Қаршига катта муҳаббат уйғотган эди. Қарши буюк Соҳибқироннинг сиёсий матлаби амалга ошишида ҳал қилувчи аҳамиятга молик ҳисобланган. Ёғийлар қўлидан қутқарилган биринчи шаҳар ҳам Қарши эди.

Поён Равшановнинг «Буюклар излари нурланиб турган шаҳар» мақоласидан.

МУЛКДОР БЎЛМОҚ БАХТИ

Мустақиллик йилларида чуқур таркибий ўзгаришлар юз берган ҳамда мулкчилик муносабатлари тубдан ўзгарган тармоқлардан бири қишлоқ хўжалигидир.

Бугунга келиб вилоятда 26 минг 584 та фермер хўжалиги фаолият кўрсатмоқда. Фермерларга 191 муқобил МТП, 166 та ёнилғи-мойлаш, 131 ўғит сотиш шаҳобчаси, 134 мини банк, 24 та зооветеринария хизмати, 23 та ахборот-консалтинг маркази, 49 та қишлоқ хўжалиги маҳсулотини сотиш шаҳобчаси хизмат қилмоқда.

2005 йилда вилоят бўйича қишлоқ хўжалигидан 76 миллиард сўм соф фойда олинди. 2006 йилда соҳада 100 миллиард сўмга яқин соф фойда олиш кутилмоқда. Ўз маҳсулотининг пировард натижаларидан манфаатдор бўлиш, маҳсулот етиштирувчи деҳқон билан буюртмачи ўртасида муносабатларнинг бозор тамойиллари асосида шартномага мувофиқ қурилиши ижобий самара берди. Ҳозирги вақтда фермер хўжаликларида пахта хомашёсининг 97,8 фоизи, доннинг 98,6 фоизи етиштириляпти.

Ҳа, 700 минг тонна ғалла, 435 минг тонна пахта хирмонларини бунёд этган ким? Бу ерга меҳр қўйган миришкор деҳқон.

ЎЗЛИГИНИ АНГЛАШ МАВРИДИ

Қарши шаҳрининг 2700 йиллик тўйини Соҳибқирон Амир Темурнинг 670 йиллик таваллуд айёми билан бирга нишонлаяпмиз. Амир Темурни теранроқ англаш учун Юртбошимизнинг ушбу сўзларини унутмаслигимиз керак: *«Амир Темур шахсини идрок этиш — тарихни идрок этиш демакдир.*

Амир Темурни англаш — ўзлигини англаш демакдир.

Амир Темурни улуғлаш — тарих қаърида чуқур илдиз отган томиримизга, маданиятимизга, қудратимизга асосланиб, буюк келажагимизга ишончимизни мустаҳкамлаш демакдир».

Дарвоқе, Шўро даврида қамоқхонага айлантирилган ва ҳозирда қайта тикланган Одина масчитида «Ўзлигини англаш маркази» ташкил этилди. Бу ерда Қарши шаҳри тарихига оид юзлаб осори-атиқалар қўйилган доимий ишловчи кўргазма ташкил қилинди.

ШОИР ДЕЙДИ-КИ...

Шоир Абдулла Орипов шундай дейди: «Ўтган мафкуранинг омонсизлиги-ю, ваҳшийлиги, жаҳолатини исботлаш учун биргина Одина масчитининг тақдири кифоя қилади, деб ўйлайман. Уларнинг қилмишлари бир муштипар онанинг сочларини кесиб, қўлларини нимталаб, кўзларини ўйиб, юзига тиғ тортгандек гап-ку. Қушни ов қилганлар ошёнини ҳам бузганлар...

Ўтган тузумнинг айби-ку аён. Аммо, инсон боласи ҳеч қачон ўзини айбдор ҳисобламаслиги ғалати мантиқсиз мантиқдир. Наҳотки, қадр топмоқ учун вайрон бўлиш шарт бўлса?!.».

Жуда ўйлантирадиган, узоқ ўйлантирадиган гаплар.

ТЕРГОВЧИ НИМА ДЕЙДИ

Қарши шаҳар прокуратураси катта терговчиси Сафар Каттабоев шундай дейди: «Хизмат тақозоси билан 5-сонли тергов ҳибсхонасида кўп марта бўлганман. Одатда терговчилар кўпроқ тергов хонасида бўлишади. Ёзма талабномага кўра, маҳбусларни соқчилар тергов хоналарига олиб келишади. Сўроқ тугагач, терговчи яна соқчини чақиртиради, у маҳбусни сақланадиган хонасига олиб кетади.

Вилоят прокурорининг биринчи ўринбосари бўлиб ишлаганимда, маҳбуслар ётадиган камераларга кириш, уларнинг сақланиш аҳволи, тергов ва суд органлари ёки ҳибсхона маъмурияти устидан шикояти бор-йўқлигини текшириш ваколати менга берилган эди. Шунинг учун, бу тергов ҳибсхонасидаги 51 та камеранинг ҳаммасига бирма-бир кириб чиққанман. Камераларга кирганимда унинг шифти гумбазсимон эканлиги, хоналарнинг деворлари ниҳоятда қалинлигини сезганман.

Ҳибсхона маъмуриятидан «Нега ҳибсхона қурилиши бошқача?» деб сўраганимда, улар бу ерда илгари қандайдир масчитми, мадрасами бўлган экан, дейишарди. Номини, қачон қурилганлигини эса ҳеч ким билмас эди.

Ҳибсхонанинг паспортини ўрганганимда, унда XVII — XVIII асрларга мансуб масчит ҳибсхонага мослаштирилганлиги кўрсатилган эди».

Тарихнинг эврилишини қаранг. Бир вақтлар деворларида қуръон оятлари акс садо берган, кейин маҳбуслар нолалари..., бугун ёшларнинг хуш-хандон кулгулари жаранглайди. Бу эркинлик оҳанглари, ҳуррият товуши.

АФСОНА ҲАҚИҚАТГА АЙЛАНАДИ

Алишер Навоий номидаги марказий истироҳат боғида кўл бўйида қўлида сув тўла коса ушлаган аёл тасвирланган ҳайкал бор. Бу — Анаҳита.

Анаҳита — зардуштийлик динида ободончилик ва фаровонлик маъбудаси. Қадимий деҳқонлар ёғингарчилик ва ҳосилдорликни унинг мўъжизаси деб ҳисоблашган. Қадимги ҳайкалтарошлар Анаҳитани бир қўлида анор ёки олма ушлаб турган аёл шаклида тасвирлаганлар.

Боғдаги Анаҳита ҳайкалида унинг косасидан оқиб тушаётган оби-ҳаёт гулу гулзорларни яшнатмоқда.

Яратилганлигига 3 минг йил бўлган энг мўътабар ва қадимги «Авесто» китобида Анаҳита гўзал тасвирланган. Жумладан, шундай сатрлар бор:

Ардвистура Анаҳита
Оқиб борди унга томон
Бир парирўй тимсолида
Сарвиқомат ва шамшодваш
Камарбаста ва шоиста,
Бошмоқлари тўпиққача ярқираган,
Тиллодандир шокиласи...

Шавқатпеша Ардвистура Анаҳита
Гарданига чирмашгандир
Гўзал шода.
У қоматин таранг тутар
Бўртиб чиқсин учун сўлим сийналари
Ва одамлар нигоҳини қаратмоқда
Ўзи томон.

Билмадим, қай бир меҳмоннинг нигоҳи тушди ё тушмади, ажиб нафис манзара. Боғнинг бу бетакрор соф ва беғубор чиройига термуларканман, ҳаётга муҳаббатинг ошади, яшагинг, яшагинг келаверади.

ЖОНЛАНТИРИЛГАН ТАРИХ

Боғда мўъжазгина лойшувоқ уйлар, ўтов, ҳақиқий уй ҳайвонлари — туя, эшаклар ҳам бор. Тандир, ўчоқ. Қадимий қишлоқлар манзараси. Она-бола туялар тинмай кавшанади, эшаклар ҳанграб қўяди.

Истиқлолдан илгари бу ерда мисдан ясалган чўккан туялар ҳайкали бўларди. «Қачон келур кўзғалур они» дея шеър ҳам битганман. Хаёлимда ўшалар жонланиб, туриб кетгандай.

БАХТ ҚУШИ

Ҳайкал дегинг келмайди. Ҳу, анув ерда оҳулар эркин. Бири ўтлаяпти, бири ҳуркиб атрофга сергак боқади. Мана бу, инсон қўли билан яратилган қояда Ҳумо қуши ҳайкали. Қанот қоқаяпти. Шундай жонлики, бу ҳайкал ё афсонавий қуш эмасдек туюлади. Айрим ватандошларимиз хорижий шаҳарлар ҳақида оғзидан бол томиб сўзлашади. Бугун улар Қарши шаҳрини келиб кўришсин, қани қаери кам экан? Ортиқ, чиройда, интилишда, келажаги кулганликда зиёда, зиёда... Бахт қуши қаршиликлар бошида.

ЯНА БАҒРИНГГА ҚАЙТАМАН ҲАЛИ

Истиқлолдан сўнг кўплаб турли миллат вакиллари ўзларининг бобо юртларига қайтишди. Аммо, Қаршини ҳамон соғинишади...

Россиянинг Асбест шаҳрида яшаётган Екатерина Қарши шаҳрига келиб, кетгиси келмай қолди.

Ноилож поездга чиқди.

Яна шоҳбекат, яна поездлар шовқини, ғилдираклар тақ-туқи. Яқин кишилари кўз ёши аро жилмайишади, қўл силкиб қолишади. Мана, севимли шаҳар, болалик гўшаси йироқда қоляпти. Айрилиқ юракни жизиллатади.

«Нима бўлса бўлсин, барибир бағрингга қайтаман, жонажон шаҳрим. Мен сени ҳеч қачон унутмайман!».

ШОИР БЎЛИБ КЕТАСАН...

Қарши шаҳри, айниқса, тунда ажиб сеҳрли тус олади. Прожекторлар нури тун бағрини тилиб, юлдузларга интилади. Юлдузларга узатилган қўл, дейман ичимда.

Марказий майдон олдидаги қатор фавворалар улкан арчаларни эслатади, кумуш арчалар, нафис куй таратувчи арчалар...

Ёшгина, эндигина ўтқазилган яшил арчаларда митти электр чироқлари милтирайди. Юрагимда шеър туғилади.

Бугун тунлар эмас зим-зиё,
Дов-дарахтлар гуллабди гўё.
Тўймай боқдим: чор-атроф чаман,
Қаршиликлар, яшанг, чарчаманг!

Севимли шоиримиз айтганидек,

Тарихинг битмакка, халқим,
Мингта Фирдавсий керак.

Ёзгинг келаверади. Фирдавсий бўлиб кетасан...

Довуд МАҲДИЙ,
«Ишонч» мухбири

ЮНЕСКОнинг Париждаги қароргоҳида Қарши шаҳрининг 2700 ҳамда Хоразм Маъмун академиясининг 1000 йиллигига бағишлаб «Диний бағрикенглик ва маданиятлараро мулоқот» шиори остида илмий-амалий конференция ўтказилди...

Ўзбек олимларидан профессор Ашраф Аҳмедов Хоразмнинг қадимги ва илк ўрта асрлардаги тарихи, профессор Рустам Сулаймонов эса Қарши шаҳрининг Ўрта Осиё маданиятида тутган ўрни ҳақида маъруза қилдилар.

Матбуот хабаридан.

Етакчи минбари

ВАЗИФАЛАР ИЖРОСИ

қатъий назоратга олинган

Инсон табиат мўъжизаларидан баҳра олмоғи учун даставвал соғлом ва бақувват бўлмоғи лозим. Фарзандлари соғлом юрт эса қудратли бўлади.

Тармоқ ходимлари касаба уюшма вилоят Кенгаши тизимига кирувчи бирлашма, ташкилот, хўжаликларда меҳнат муҳофазаси билан бир қаторда ҳар бир фуқаро саломатлигига алоҳида эътибор қаратилаётгани ҳам бежиз эмас. Шунингдек, уларнинг ижтимоий, иқтисодий ва ҳуқуқий манфаатларини ҳимоя қилиш бўйича кенг қамровли юмушлар режалаштирилган. Жумладан, кам таъминланган, кўп болали оилалар, Иккинчи жаҳон уруши қатнашчиларини биринчи галда белгиланган дори-дармонлар билан таъминлаш яхши йўлга қўйилган бўлиб, бундай имтиёзларга эга кишиларга малакали тиббий хизмат кўрсатиш услублари махсус йўналишлар бўйича олиб борилмоқда.

Мўътабар аёлларимиз деярли барча соҳаларда самарали меҳнат қилмоқдалар. Улар меҳнати учун қонуний белгиланган қатор енгилликлар борки, улардан тўлақонли фойдаланиш нафақат ўзлари, балки келажагимиз ворислари бўлмиш фарзандларимиз баркамоллиги учун ҳам қўл келади. Шуни назарда тутиб, ишловчиларнинг фарзандларини ёзги оромгоҳларда дам олдириш, иш ҳақларини вақтида бериш, 2 ёшдан 3 ёшгача бўлган болали аёлларга икки минимал иш ҳақи миқдорида моддий ёрдам кўрсатиш, кўп йиллик меҳнатлари учун 30 фоизгача қўшимча ҳақ тўлаш, зарарли ишда ишловчиларга сут ёки бошқа маҳсулотлар бериб бориш каби вазифаларнинг аниқ бажарилиши қатъий назоратга олинган.

Кенгашга қарашли ташкилот, корхона, фермер хўжаликларининг кам таъминланган ва кўп болали оилаларига, қарияларга, ногиронларга, уруш ва меҳнат фахрийларига ҳамда байналмилал жангчиларга 4.595,5 млн. сўм миқдорида моддий ёрдам берилди. Узлуксиз саъй-ҳаракатлар туфайли барча идораларда иш ҳақидан қарздорликлар кескин камайтирилишига эришилди.

Шариф ХУДОЙҚУЛОВ,
Навоий вилоят АСМ ходимлари касаба уюшма Кенгаши раиси

Паспорт билан шуғулланиш, уни ҳурмат қилиш ҳар бир фуқаронинг муқаддас бурчидир. Ана шундай фахрга молик ҳужжатни авайлаб-асраш ва ундан фойдаланиш тартиб-қоидаларига амал қилишни назорат этиш борасида Чироқчи тумани ИИБ паспорт бўлинмаси ходимлари кенг кўламли ишларни амалга ошириб келмоқдалар. Бунда айниқса, «Паспорт тартиботи», «Спитамен» каби профилактик тадбирларнинг ўтказилиши яхши натижа бераётир. Ушбу тадбирлар билан ҳамоҳанг тарзда ўтган давр мобайнида 7218 нафар фуқарога паспортлар берилди. Шундан 4569 нафари 16 ёшга тўлган фуқаролардир. Шу кунларда бўлинма ходимлари ҳудудда яшовчи фуқаролар ўртасида паспорт қоидаларига риоя этиш бўйича ташвиқот-тарғибот ишларини олиб бормоқда.

Суратда: туман ИИБ паспорт бўлинмаси бошлиғи, катта лейтенант Азамат Норқулов, бўлим инспектори сержант Абдумўмин Ҳайдаров ҳамда ходим Отабек Шерғозиевлар билан галдаги вазифалар хусусида суҳбатлашмоқда.

А.ХУДОЁРОВ олган сурат

«ЯНГИ ЎЗБЕК ТИЛИНИНГ ИЗОҲЛИ ЛУҒАТИ»

Бундан бир неча йил аввал «Ўзбек тилининг изоҳли луғати» чоп этилган эди. Ўтган даврда ўзбек тили таркибида жиддий ўзгаришлар юз берди. Шу боис ҳозирги кун талабига жавоб берадиган мукаммал изоҳли луғат яратиш зарурати туғилди.

Республика ҳукуматининг қарори билан навбатдаги янги луғатни тузиш тадбирлари кўрилди ҳамда бу хайрли иш Давлат дастурига киритилди. Ўзбекистон Фанлар академиясининг Тил ва адабиёт институти олимлари эса ушбу хайрли ишни ўз зиммаларига олдилар.

Беш жилддан иборат янги «Ўзбек тилининг изоҳли луғати» ни тузишда икки жилдли луғат материалларидан унумли, аммо танқидий нуқтаи назардан фойдаланилди.

Зеро, янги луғат ўзбек ва жаҳон луғатчилигининг ижобий ютуқлари, мустақиллик йилларида Ўзбекистонда рўй берган туб ўзгаришлар ҳамда ўзбек тили лексикасида содир бўлган янгиликлар асосида юзага келмоқда.

Янги луғат 80 мингдан ортиқ сўз ва сўз бирикмаларини ўз ичига олади. Фан, техника, санъат ва маданият соҳаларига доир терминлар, бир неча шевада қўлланиладиган сўзлар, баъзи тарихий ва эскирган иборалар ҳам унда ўз ифодасини топади.

Бундай жиддий ва мураккаб илмий жараённинг биринчи босқичи муваффақиятли якунланди. Бинобарин, А ҳарфидан Ҳ ҳарфигача бўлган луғат мақолаларини қамраб олган дастлабки вариант тузиб бўлинди.

Луғатнинг биринчи ва иккинчи жилдлари тўлалигича босмага берилди. «Ўзбекистон Миллий энциклопедияси» давлат илмий нашриёти эса уни мухлисларга тақдим этди.

— Луғатнинг биринчи нашри 2006-2007 йилларда жорий кирилл алифбосида амалга оширилади, — дейди луғатни чоп этишга масъул ходим А.Мадвалиев. — Унинг иккинчи нашрини эса 2007-2010 йилларда лотин графикаси асосида тайёрлаш ва чоп этиш режалаштирилди.

Акбар АЛИЕВ

ҲАМ ТАДБИРКОРГА, ҲАМ ҲАЙДОВЧИГА ҚУЛАЙ

Автомобил транспортида йўловчилар ташиш фаолиятини тартибга солиш, фуқароларнинг ҳаёти, соғлиғи ва хавфсизлигини таъминлаш ҳамда транспорт хизматлари сифатини ошириш мақсадида 2006 йилнинг 28 феврал куни «Тошкент шаҳри ва Тошкент вилоятида йўловчилар ташиш хавфсизлигини таъминлашга оид қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги ва шу йилнинг 9 март куни «Автомобил транспортида йўловчилар ташиш соҳасидаги тадбиркорлик фаолиятининг алоҳида турларини амалга оширишни тартибга солиш тўғрисида»ги Президент қарорлари қабул қилинди. Ушбу қарор нафақат йўловчиларнинг манфаатлари учун хизмат қилади, балки аҳолига транспорт хизмати кўрсатиш тури билан шуғулланаётган тадбиркорларга ҳам қулайлик яратди. Қарорлар қабул қилингунга қадар йўловчи ташиш фаолияти билан шуғулланувчи тадбиркорларнинг қуйидаги эътирозлари бор эди:

— аҳоли ташиш билан шуғулланувчи тадбиркор ҳафтанинг уч кунида шуғулланишини, қолган кунлари шуғулланишга имконияти йўқлигини маълум қилиб, ойлик солиқ ва тўловларни камайтиришни сўрар эди. Лекин бу тартиб белгиланган қонун ҳужжатларида йўқлиги сабабли тадбиркордан ойлик солиқ ва тўловлар тўлиқ ундирилар эди;

— шунингдек, тадбиркор рўйхатдан ўтгач, ушбу фаолияти билан битта автомашинада акаси, укаси ёки яқин кишиси билан кун ора алмашиб ишлашини сўрар эди, лекин қонун ҳужжатларида тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланишга ким рўйхатдан ўтган бўлса, яъни лицензия олган бўлса, ўша шахс фаолият кўрсатиши шарт эди.

Ҳукуматимиз томонидан янги қабул қилинган қарорларга кўра, юқорида кўрсатилган муаммолар тўла ҳал этилди. Демак, тадбиркор фаолият кўрсатиш учун белгиланган тартибда юридик шахсга аъзо бўлади. Энди тадбиркор корхонага кунлик тўловни тўлаб, техник ва тиббий кўрикдан ўтиб фаолият кўрсатмоқда. Тадбиркор фаолият кўрсатмаган куни учун тўловлар амалга оширилмайди. Шунингдек, корхона билан тузилган шартномага асосан, бошқа сменачи яқинлари билан ҳам алмашиниб фаолият кўрсатиши, корхона томонидан ҳайдовчилар учун тиббий ва техник хизматлар кўрсатилиши ҳам тадбиркор учун қулайдир.

Аммо, юқорида кўрсатилган имкониятларга қарамасдан, лицензиясиз ҳолда ҳамда ўз манфаатини кўзлаб, солиқ ва тўловдан қочиб фаолият кўрсатаётган «тадбиркор»лар ҳам учраб турибди. Олтинкўл тумани Қўштепасарой қишлоғида яшовчи фуқаро Ю.Билолов ўзининг шахсий автомашинасида лицензиясиз йўловчи ташиш фаолияти билан шуғулланаётгани аниқланган ва ҳуқуқбузарга нисбатан суд томонидан 324000 сўм миқдорида маъмурий жарима қўлланилган.

Ўтказилган тадбирларда Шаҳрихон туманида яшовчи О.Холдоров, Олтинкўл туманида яшовчи Ф.Эрматов ҳам лицензиясиз аҳолига пуллик транспорт хизмати кўрсатаётганлиги аниқланиб, уларга нисбатан маъмурий чоралар кўрилди.

Йўловчиларга сифатли хизмат кўрсатиш мақсадида, ҳудудларда ташкил этилган юридик мақомга эга бўлган хизмат кўрсатувчи корхоналарга аъзо бўлиш, фуқароларнинг ҳаёти, соғлиғи ва хавфсизлигини таъминлашга муносиб ҳисса бўлиб қўшилади.

Н.ТЎРАҚУЛОВ,
Х.ҚОРАБОЕВ,
Олтинкўл туман давлат солиқ инспекцияси ходимлари

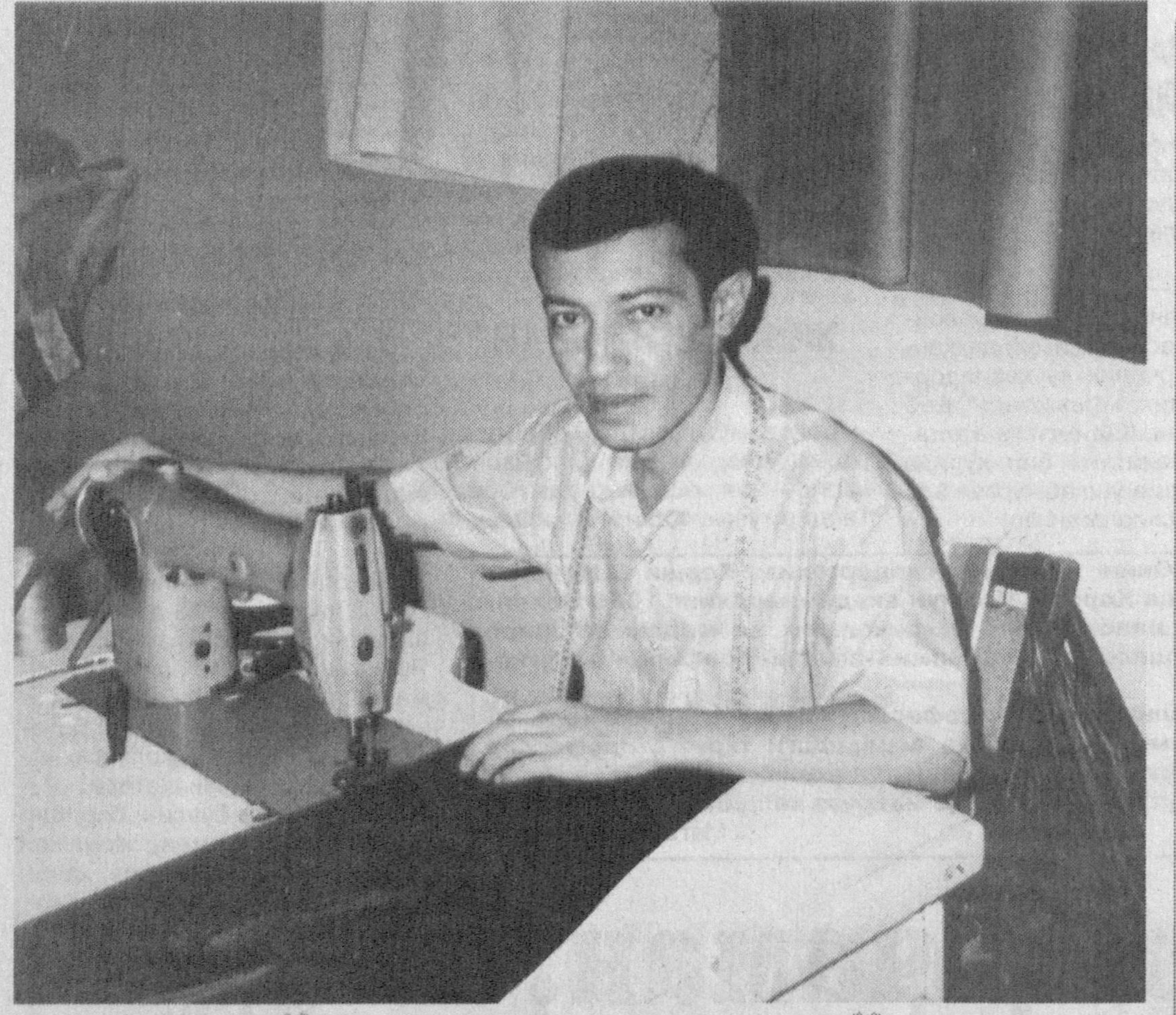

ОДДИЙ КАСБ — ОЛИЙ КАСБ

Алишер Жабборов (суратда) 8 йилдирки, тикувчилик билан шуғулланиб келаяпти. Касбининг моҳир устаси. Иш жойи — Бухоро шаҳар И.Мўминов кўчасидаги ателье ҳамиша мижозлар билан гавжум. Бу ерда асосан эркаклар ва болалар устки кийимлари тикилади. Унинг қўлидан чиқаётган замонавий ва миллий анъаналарни ўзида мужассамлаштирган кўркам, бежирим ва арзон либослар буюртмачиларга хурсандлик бахш этмоқда.

Камтар ва хушмуомала А.Жабборов ўтган давр мобайнида йигирма нафардан ортиқ ишсиз йигит-қизларга касб сирларини қунт билан ўргатди. Бугунги кунда уларнинг барчаси аҳолига намунали хизмат кўрсатиб, кўпчиликнинг ҳурматига сазовор бўлмоқда. Айни чоғда эса унга шогирд тушган Шарифа Қосимова ва Шамшод Нуруллаевлар тикувчиликнинг нозик жиҳатларини мукаммал ўзлаштирмоқдалар.

— Халққа хизмат қилишни ўзим учун олий бахт деб биламан, — дейди Алишер Жабборов. — Мижозларим эгнида қўлимдан чиққан бежирим, нафис кийим-кечакларни кўрсам қувониб кетаман. Уларнинг ишхонамдан мамнун ҳолда ташаккур айтиб кетишлари эса касбимга меҳр-муҳаббатимни янада оширмоқда.

И.ҲОЖИЕВ
Муаллиф олган сурат

БУРИЛИШ

Ҳикоя

Ёмғир потирлаб қуя бошлади. Сапорбой сўкинди. Жаҳл билан болтасини отди. Тонг қоронғусида ҳавонинг авзойи бузуқлигини пайқамаган экан. Йўқса шу тўқайга келармиди. Бу ёқда совуқ юзни тирнайди. Лаънати...

Ўғли эсига тушиб, унга юзланди. Комилжон ёмғирга эътибор бермас, тўранғилнинг майда шохларини ҳафсала билан йиғар, курткасининг енгию, шимининг тиззасидан пасти аллақачон лойга беланиб улгурганди.

Сапорбой икки қадам ташлаб, ўғлига етди. Уни қаттиқ бағрига босаркан, юзларини ёмғир суви ювяптими, кўзёшими, фарқлаёлмади.

— Сен араванинг тагига кириб ётақол, ёмғир ҳозир тиниб қолади.

— Сиз-чи?

— Менга балоям урмайди.

— Иккаламизам сиғамиз, калламиз кирса бўлди-да.

Ота-бола бир амаллаб араванинг тагига жойлашиб олишди.

— Сиз кўпам қисинаверманг, дада, — Комилжон отасининг қўлини сиқди.

— Нега қисинарканман, қаердан олдинг бу гапни?

— Кечаси билан босинқираб чиқдингиз.

— Э, бу чарчаганимдан, — Сапорбой ўғлига маъюс тикилди. Худо шу болани бирон бадавлатроқ, умуман омадлироқ одамга фарзанд қилиб берганида борми... Эҳ, у-чи? Тонг қоронғусида отасига қўшилиб тўқайга йўл олади, ўтин теради, икковлон ўтинни аравага жойлаб, бозорга келишади, сотиб, рўзғорга у-бу харид қилишади. Комилжон уйга келгач, овқатланишни ҳам унутиб, апил-тапил дарс қилишга киришади. Яхшиям дарслари пешинда. Мактабдан қоронғу тушганда қайтиб келади. Овқатини чала еб, дастурхон четида ухлаб қолади.

Кеча ўғлининг синфдоши Сапорбойни йўқлаб келибди.

— Ўғлингизга этик олиб беринг, минг ямоқ бўлиб кетибди ўзиям. Бугун синфдаги болалар роса устидан кулишди, Николайнинг замонидан қолган, дейишди.

Сапорбойнинг томоғига нимадир тиқилгандай бўлди. Эшик олдига бориб ўғлининг этигини қўлига олди. Ростданам тикилавериб минг ямоқ бўлиб кетибди.

— Эртага ўтиннинг пулига янги этик оламиз, — дарс қилаётган ўғлининг елкасига қоқиб қўйди, ота.

...Тўқайга отланишаркан, Комилжон этигини кияётиб, отасига юзланди:

— Кечаси ўйлаб чиқдим, дада. Ҳозирча менга этик керакмас, қиш ҳадемай тугайди. Яхшиси укаларимга совға олиб, уларни кўришга борамиз.

Сапорбойнинг ичига бир титроқ кирди. Ўғлини қаттиқ бағрига босди.

— Кел, сени берибди Худо.

— ...Дада, ёмғир пасайди, турмаймизми, — ўғлининг овози хаёлларини бузди.

— Тингунча кута қолайлик.

— Унда мактабга кеч қоламан. Ёмғир... ўзимизнинг ёмғир-ку, — кулган бўлди Комилжон.

— Шуни айт.

Ота-бола ишга киришишди. Қадам боссанг тиззанггача лойга беланасан. Шундай совуқда манглайларидан тер оқарди.

Ниҳоят арава ўтинга тўлди. Энди совуқ ҳам, ёмғир ҳам таъсир қилмас, чарчаганларини тан олишни истамай, бор кучлари билан бозор томон судралишарди.

Ёмғир ёққани учунми бозорга ўтин тушмабди. Киришлари билан харидор топилди.

— Яхшиям қишда газни илиб қўйишади, — ишшайди Сапорбой ўғлини қараб. Комилжон шу тобда кўзларини отасидан яширар, қолаверса уни бу ердан тезроқ олиб кетиш пайига тушиб қолганди.

— Дада, уйга кетайлик, совқотяпман.

— Укаларингга конфет олайлик, ўзинг айтдинг-ку.

— Эртага оламиз, ҳозир кетайлик.

— Бир дақиқа, конфет оламизу, кетамиз.

Аслида ўтган-кетган уларга ёвқараш қилаётганини Сапорбой ҳам сезган, аммо начора, уларга эътибор қилмасликка уринаётганди.

— Нима бало, ўғлинг ҳам ўзингга қўшилиб жинни бўлдими дейман. Юришингни қара, беномус, осилиб ўлсанг бўлмайдими, ундан кўра.

Сапорбой овоз келган томонга ялт этиб қаради: Санам ораста кийинган, ёнида 35 — 40 ёшлардаги киши.

— Сенга айтган собиқ эрим шу, энди пайқагандирсан қанчалар азоб чекканимни.

Сапорбой муштини тугди. Комилжон уни тортқилади.

— Юринг, кетайлик, илтимос, жанжал қилманг... турмада ётганингизда ёлғиз роса қўрқдим.

Сапорбой тишларини ғичирлатди.

— Сен-чи, сен уялмайсанми, бу юришингдан, отанг-ку аллақачон тамом бўлган, — Санам ўғлига юзланди. Кейин сумкасини очиб, пул санади. — Ма, эгнингга бир нарса ол. Йўқ, яхшиси мен билан юр.

Комилжон орқага тисарилди.

— Ўзимизнинг пулимиз бор.

— Бетовфиқ, бу боланинг миясини бузишмиди мақсадинг, боқолмасанг, нима қилардинг олиб қолиб. Шошмай тур-чи, сени оталик ҳуқуқидан маҳрум қилдирмасамми! — Санам Сапорбойга нафрат билан тикилди.

— Э, боре, — Сапорбой сўкинди. Ўғли яна қўлидан тортди. Ота индамай боласига эргашди.

— Укаларимга салом денг, опа, — Комилжон орқасига қараб онасига қўл кўтарди.

Санам йиғлаб юборди.

— Мен билан юр, жон болам.

Комилжон бош чайқади. Отасининг қўлларини қаттиқ қисди.

— Менга қара, бошим оғрияпти, бор бир шиша ароқ олиб кел, — ўн қадамча юргач ўғлини туртди Сапорбой.

Комилжон бошини эгди. Отасининг буйруғини сўзсиз бажарди.

Уйга жимгина киришди. Сапорбой кийимларини ечиб, даҳлизга отди. Ювинишни ҳам истамай, хонасига кириб, кроватга чўзилди.

Комилжон аввал пиёз тўғради, пиёлани артди. Ароқ билан газакни кроват ёнига қўйдию, чиқиб кетди.

Дарс тайёрлагиси келмади. Хонага хафсаласиз кўз югуртирди. Сувоқлари кўчиб кетган, деразага парда олишга ҳам пул орттира олишмайди. Палос устидаги кўрпачалар кир бўлиб кетибди. Тўрда яшик устида эски телевизор. Ўртада йиртилиб, оқариб кетган плёнка. Устида қотган нон, ювилмаган икки пиёла... Комилжон хўрсинди-да хонани тозалашга киришди.

...Сапорбой пиёзни ғирчиллатиб тишлаганича, пиёлани тўлдириб ароқ сипқорарди.

...Ҳаммасига ўзи айбдор. Омадсиз. Толесиз, бедавлат. Гоҳида дунёда нега яшаётганини ҳам билмай қолади. Осилиб ўлсанг бўлмасмиди дейди-я. Жон деб осиларди Комилжон бўлмаганида. Етимликнинг нималигини у қаердан билсин. Одамнинг яхшими, ёмонми, кўрми, соқовми, ота-онаси бўлгани яхши. Агар ота-онаси ҳаёт бўлганида у ҳам бахтли бўларди ҳозир.

У ҳам болалигида Комилжон каби зийрак, тиришқоқ эди. Мактабда ҳам, институтда ҳам аълога ўқиди. Ҳатто мактабни олтин медалга, институтни имтиёзли дипломга тамомлаши мумкин эди. Лекин уни қувватлайдиган одам топилмади. Агар амакиси озгина қўллаб юборганида, ҳозир олимми, амалдорми бўлиб кўкрагини кериб юрган бўлармиди. У-чи, бор-йўғи колхоз агрономи бўлди.

Йўқ, амакисини бекор айблаяпти. Ўзи айбдор. У шўрлик болаларидан ортиб нима қилиб берсин. Боқди, кийинтирди, уйлантирди. Қайсарлиги, йўқ, беъмани феъл-атвори бошига етди аслида.

Санам билан бахтли яшашарди. Уй солишди, болали бўлишди. Штат қисқартириш деган бало бошланиб, ишсиз қолди. Санам иш ҳам топиб берди, аммо у хотинининг орқасидан ишли бўлди, деган маломатни эшитишни истамади, кўнмади. Ҳозир ўшанда қанчалар аҳмоқлик қилганини, бунинг жазоси нақадар оғир бўлганини ўйлаб ич-ичини ейди. Аммо нима фойда.

Уйида ётаверди. Улфатлари йўлиқса, бир-икки пиёла ароқ ичиб, кўнглини хушларди-ю, урф бўлган қўшиқларни ҳиргойи қилиб юраверарди. Бора-бора хотини уни менсимайдиган бўлди. Кирларини ювмай қўйди. Чарчаганини баҳона қилиб, идиш-товоқни ҳам унга юклашга уринди. Сапорбой шунга кўнармиди. Бир куни ботир бўлиш учун ичиб олди-да, боплаб сўкди. Хотини ҳам қолишмади. Жаҳл устида қўлига эрк берди. Оқибатда ўн беш сутка қамалиб чиқди.

Ўз хотининг, сени ҳурмат қилиши, бошига қўйиши, эъзозлаши керак бўлган хотинининг милицияга арз қилса-я. Аламига чидаёлмади, уйга борсам бўғиб ўлдираман, деб ўйлади. Аммо, келса у аллақачон отасиникига кетиб қолган. Ажрашишди. Комилжон — саккиз яшар ўғли отам билан қоламан, деб оёқ тираб туриб олди.

Санам эрга тегиб, ҳаётини тўғрилаб олди. У билан кетган икки фарзанди ҳам яхши яшаётгани аниқ.

Аммо у Комилжон билан бир бурда нонга ҳам зор қолишади. Шундай тўқчилик замонида оч қолишаётганига чидаёлмайди. Аламини яна ароқдан олади.

Комилжон бир синфдошининг отаси билан ўтин териб сотаётганини айтди. Қишлоқ тўқайга ҳам, шаҳарга ҳам яқин. Шуни ҳисобга олиб, у ҳам шунинг бошини тутишга қарор қилди...

Сапорбой пиёлани отиб юборди. Бир кўнгли Санамдан ўч олгиси, уни ўлдиргиси келар, бир ёнда Комилжоннинг мунис чеҳраси кўз олдидан кетмас, калласи тарс ёрилиб кетай дерди. «Балки ростданам ўлганим яхшидир. Ахир болалар уйида ҳам мендан минг чандон яхшироқ қарашади-ку. Мен билан яшаса ким бўлади? Орзуларидан асар ҳам қолмайди. Менга ўхшаб итдай хор бўлади. Яхшиси, ўзимни ўлдираман».

Сапорбой ўрнидан турди. Гандираклаб ташқарига чиқди. Ўн қадамча юргач, балчиққа тойиниб йиқилди.

Кўзини очиб, ўзини шифохонада ётган ҳолда кўрди. Комилжон тепасида мунғайиб ўтирарди. Аввалига нима гаплигини тушунмай у ёқ-бу ёққа аланглади.

— Дада, — ўғли уни қучоқлаб олди. Шунда Сапорбойнинг кўзи ўғлининг йиғидан қизарган, шишган кўзларига тушди.

— Кеча дарсдан келсам ташқарида ётган экансиз, овоз берсам индамадингиз. Қўрқиб кетдим. Қўшниларни чақиргандим, юрагингизни текшириб кўриб тирик дейишди. Реймбой аканинг «Москвич»ида бу ерга олиб келдик.

Ўғлининг гапларини эшитаркан. Сапорбой ўзидан хижолат торта бошлади. «Қанақа одамман ўзи? Одамманми ўзи?».

Ўғлини қаттиқ бағрига босди.

— Янгилик бор, — шивирлади Комилжон.

— Хўш?

— Сиз агрономсиз-а.

— Қўй, болам, шуни эслатма, яхшироқ касб қуриб қолгандай танлаганимни қара.

— Биологияни биласизми? — Комилжон савол беришда давом этди.

— Бахтга қарши, ҳа.

— Мактабда биологиядан дарс берган бўлармидингиз?

Сапорбой шарақлаб кулиб юборди.

— Нималар деяпсан, мендан қанақа ўқитувчи чиқсин.

— Чиқади, мана кўрасиз. Мактабимизда биттагина биология ўқитувчиси бор эди, уям бошқа ишга ўтиб кетибди. Бу ҳафта бизда ботаника бўлмади. Директоримиз узр сўраб, бошқа фан ўтиб туришимизни илтимос қилди. Шунда сиз ёдимга тушдингиз. Директоримиз сиз ҳақингизда айтиб бердим. У киши эртага олдимга келсин, дедилар.

Сапорбой эсанкираб қолди.

Уч кундан сўнг шифохонадан чиқишга рухсат беришди. Қўни-қўшниларнинг кунда хабар олиб туришлари Сапорбойни турли ўйлар оғушига ғарқ қиларди. «Ўзим унутсам ҳам ҳали одамлар мени унутишмабди, демак ҳаётдан нимадир умид қилишга ҳаққим бор. Умуман ҳаётда нима айб. Ҳаммасига ўзим ва фақат ўзим айбдорман. Лекин энди хатоларимни тўғриламасам бўлмайди. Одамзоднинг бошига қандай кунлар тушмайди. Муҳими, улардан тўғри хулоса чиқара олиш экан».

Уйига келиб саранжом-саришталикни кўрган Сапорбой баттар ҳайратланди. Комилжон синфдошлари билан ҳовлини тозалаб юрган экан.

— Дада, мана буни қаранг, — ичкари кириши билан Комилжон унга кроватга ёйиб қўйилган костюм-шимни кўрсатди.

Талабаликда кийган костюми.

— Буни қаердан олдинг?

— Қўрада эски кийимлар тугилиб осилган экан, шуларнинг орасидан.

Ўғлининг қистови билан Сапорбой костюм-шимни кийди. Бинойидай экан. Шу куниёқ мактабга бориб, директорга учрашди. Уни синов муддати билан ишга олишди.

— Агар ўрганиб кетсангиз, иккинчи мутахассислик учун ўқишга топширасиз, — деди директор.

Янги ҳаёт бошлашга иштиёқ бутун вужудини чулғаб олди. Буни нима учун эртароқ қилмаганига ажабланди. «Тавба, — дерди ўз-ўзига. — Нега биз бахтни доим олис осмондан қидирамиз? Айбни ўзгаларга, тақдирга тўнкаймиз. Ахир, ҳаммаси осон экан-ку. Буни эртароқ англаганимда шунча кўргуликлар йўқ эди-ку. Қаноатсизлигим, ғўрлигим фақат дард келтирди. Энди бошқача яшайман»...

Муҳаббат ТЎРАБОЕВА

Таълим фидойилари

МУЯССАР — ТАНЛОВ ҒОЛИБИ

Ҳақ йўлинда ким сенга бир ҳарф ўқитмиш ранж ила,
Айламак бўлмас адо, онинг ҳақин юз ганж ила.

Ҳазрати бобомизнинг ушбу мисралариданоқ гап ким ҳақида бораётганини англаган бўлсангиз керак. Ҳа, сўзимиз устоз-мураббийлар, уларнинг машаққатли меҳнатлари ҳақида.

Мустақиллигимиз тенгдошлари бўлмиш фарзандларимиз бугун ўрта мактаб битирувчилари. Уларнинг дунёқараши ўзгача. Улар истиқлол сабоғини олиб, ҳеч кимга қарам бўлмасдан, маънавий юксак, жисмоний бақувват, қалбан ўзбекона руҳда камол топишмоқда, барча қийинчиликлар эса бирин-кетин ортда қолмоқда. Истиқлол фарзандлари озод ва обод ватанимизда гуркираб ўсишмоқда. Уларнинг илдизлари боболаримиз қолдирган бой маънавий меросдан куч олмоқда.

Албатта, ўғил-қизларимизнинг камолида ўқитувчи-мураббийларнинг хизматлари беқиёс. Уларнинг меҳнати туфайли эртанги кунимизга ишонч туғилади. Ўқимоқ осон, ўқитмоқ қийин, дейди доно халқимиз. Жиззах шаҳар халқ таълими бўлимига қарашли Эрмат Йўлдошев номидаги 8-ўрта мактабнинг она тили ва адабиёт фани ўқитувчиси Муяссар Сулаймонова ана шундай заҳматкашлар сирасига киради. Муяссарнинг дарсларини кузатсангиз, худди эртаклар оламига тушиб қолгандек бўласиз. У ҳар кунги машғулотларга ўзгача ёндошади.

«... Ҳар қандай иродали одамни ҳам биргина бола тарбияси чарчатади. Мактабдор домла эса, бир тўда болаларга илм-адаб ўргатади. Бунга нима етсин! Лекин шуниси ҳам борки, болалар орасида фаҳми-идроки камлари ҳам бўлади. Муаллим бу ҳолларда юзлаб машаққат чекади. Шу жиҳатдан олганда болаларга унинг ҳаққи кўп...».

Бу ҳикматга қўшилмай бўлармикан?! Яқинда Муяссар «Энг яхши фан ўқитувчиси» танловининг вилоят босқичида биринчи, Республикада фахрли учинчи ўринни эгаллади.

— Менинг Наманганда ўтказилган ушбу танловда иштирок этишимда Жиззах шаҳар касаба уюшмаси, бошланғич касаба уюшма ташкилоти, мактаб маъмуриятининг хизматлари беқиёс. Уларнинг ҳам моддий, ҳам маънавий кўмагини ҳамиша ҳис этиб турдим, — дейди Муяссар биз билан суҳбатда.

Меҳнат қадрланган жойда самарадорлик юксалади. Муяссар Сулаймонова Жиззах шаҳар касаба уюшмаси вакиллиги томонидан фахрий ёрлиқ ва эсдалик совғаси билан ҳамда мактаб касаба уюшмаси томонидан моддий рағбатлантирилди.

Муяссарнинг касбдошлари мактабимизда ўнлаб топилади. Улар ҳам келгусида юқори натижаларга эришишга астойдил бел боғлаганлар.

Шаҳло ҚОБИЛОВА,
Жиззах шаҳар Эрмат Йўлдошев номли 8-ўрта мактаб ўқитувчиси

Ўқувчилик йилларимизда биология фани ўқитувчимиз меванинг инсон саломатлигига нечоғлик фойдали эканлигини янада англатиш мақсадида «иложи бўлса қопи билан енглар» дея ўқтиргани ҳали-ҳамон ёдимда. Ўша пайтда барчамиз уюм-уюм қилиб қўйилган меваларни кўз олдимизга келтириб «вой-ву» деб юборганмиз. Тўғри-да, шунча миқдордаги олма-ю узум, беҳи-ю анорларни бир киши еб, тугата оларканми?

СЎЗДА ҚАНДАЙ МАЪНО БОР?

Йиллар ўтиб, университетда ўқиб орган кезларим тилшунослик фанидан сабоқ ола бошладик. Унда гап қурилиши ва услубияти, тилимизнинг барча имкониятларини янада мукаммал ўргандик.

Шунда биология ўқитувчимизнинг гапи ёдимга тушди. Тил қоидасига кўра, биз мевага қўшиб қопини ҳам ейишимиз керак экан. Ахир, бу имконсиз иш-ку?! Гарчи неча йиллик педагогик тажрибага эга бўлса-да, бизга болаларча содда тушунтиришга уринган домламиз аслида «қоплаб» деб айтиши зарур экан. Шунга қарамай, биз уни ўша вақтда шу маънода яъни, кўп миқдорда дея қабул қилгандик.

Бундай ҳолатга ҳаётда кўп дуч келамиз. Баъзан шундай бўладики, дастлаб асл маъносини англамаган жумла моҳияти бизга аён бўлгач, кулгудан ўзимизни тўхтатолмай қоламиз. Негаки, имконияти чексиз бўлган тилда қоида аталмиш чекловлар ҳам мавжуд. Айнан улар боис тил жозибадорлиги ортади. Шу ҳолат баъзан бизни кулдирса, баъзан икки томон ўртасида хафагарчилик келиб чиқишига ҳам сабаб бўлиб қолади. «Коса тагидаги нимкоса» каби жумла маъноси остида яна бир маъно касб этувчи бундай вазият, истардимки, инсонлар ўртасига совуқчилик тушурмай, ҳамиша кулгу улашаверсин.

Мактуба МЎМИНОВА

Хотира турнири

Аввал хабар қилганимиздек, пойтахтимиздаги «Истиқлол» спорт мажмуасида мини футбол бўйича оммавий ахборот воситалари ходимлари ўртасида Олимжон Акбаров хотирасига бағишланган «Спорт» ҳамда «Ўзбекистон футболи» газеталари соврини учун ўтаётган мусобақалар қизғин паллага кирди.

ЧОРАК ФИНАЛЧИЛАР АНИҚЛАНМОҚДА

Шанба куни гоҳ шаррос қуйиб, гоҳ сепалаб турган ёмғир остида тўп тепиш кўпчиликка эриш туюлган кўринади. Аммо, футбол ўйини шуниси билан ҳам қизиқ-да!

Шу куни жамоалар сирпанчиқ майдонда баҳс олиб борган бўлсаларда, хайриятки, ҳеч ким жароҳат ёки қаттиқ шикастланмади. Аввалига «Ўзбекистон» НМИУ-«ЎзТВ», «Хонадон»-«Туркистон-пресс» жамоалари ўзаро куч синашди. Биринчи ўйинда «оинажахон» вакиллари 3:1 ҳисобида устун келиб, қимматли уч очко соҳибига айландилар. «Хонадон» газетаси жамоаси эса ўз рақибларини 11:0 ҳисобида мағлубиятга учратди.

Гуруҳдошларимиз «XXI аср» газетаси ва «Ёш куч» журнали жамоалари ўртасидаги учрашув анча қизиқарли тус олди. Унда «Камолот» ёшлар ижтимоий ҳаракати нашри вакиллари 6:3 ҳисобида зафар қучди. Куннинг сўнгги ўйини таҳририятимиз жамоаси ҳамда «Наврўз FM» радиоси вакиллари ўртасида кечди. Ҳисоб — 4:0. Шундай қилиб, Наврўзчилар гуруҳда 9 очко жамғариб, чорак финалга йўл олди.

Якшанба кунги ўйинларда қуйидаги натижалар қайд этилди:

«Маърифат»-«ЖТУ» — 6:1

«МТРК»-«Туркистон» — 6:0

«Ўзбекистон футболи»-«Ўзбекистон овози» — 1:1

«Наврўз FM»-«Тошкент ҳақиқати» — 2:7

«Халқ сўзи»-«ЎзТВ» — 4:0

«Янги аср авлоди»-«Туркистон-пресс» —4:0

«Шарқ» НМАК-«Ватанпарвар» — 4:6

«Ишонч»-«Ёш куч» — 2:8

Қолган гуруҳлардан «Маърифат», «Ўзбекистон футболи» ҳамда МТРК жамоалари чорак финал йўлланмасини нақд қилишди. Навбатдаги тур сешанба куни бўлиб ўтади.

Абдулҳай ЮНУСОВ,
«Ишонч» мухбири

ҚАЛБАКИ ГУВОҲНОМА БИЛАН

Мамлакатимизда хусусий мулкчиликни шакллантиришга ва унга шарт-шароит яратишга катта эътибор қаратилаётганлиги фуқароларнинг эркин фаолият олиб боришлари билан бирга улар зиммасига масъулият ҳам юклайди. Берилган имкониятни суиистеъмол қилиш, ҳар икки томон учун ҳам зарар келтириши табиий. Давлат мулкини ўзлаштириш қонунга зид ҳисобланиб, бундай ишга қўл урган шахслар жиноий жавобгарликка тортилади.

«Шаҳзод-Меъмор» хусусий фирмаси раҳбари Зоир Баратов буни унутган шекилли, ноқонуний фаолият юрита бошлади. У улгуржи савдони амалга ошириш ҳуқуқи учун берилган рухсатномани қалбакилаштириб, 76.202.700 сўмлик кредит ва 79.936.000 сўмлик дебит товар айланмасини амалга оширган. Бундан ташқари, пул ўтказиш йўли билан 75 миллион сўмлик салқин ичимликларни харид қилиб, ушбу маҳсулотларни сотишдан тушган нақд пулни банкка топширмаганлиги аниқланган. Ажабланарлиси шуки, АТ «Ипотека-банк» Тошкент шаҳар филиали Амалиёт бошқармаси мансабдорлари фирманинг жиноий фаолиятини давом эттиришига шароит яратиб, давлат манфаатларига зиён етказилишига сабабчи бўлишган. Текшириш натижаларига кўра, айбдорлар жавобгарликка тортилди.

М.ҒУЛОМОВ,
Ўзбекистон Республикаси Бош Прокуратураси ҳузуридаги СВОЖ ва ЖДЛҚК Департаментининг Тошкент шаҳар бошқармаси матбуот гуруҳи катта инспектори

Ўзбекистон автомобиль, дарё, электр транспорти ва йўл хўжалиги ходимлари касаба уюшма Марказий кенгаши Қорақолпоғистон Республикаси бўйича вакили Рустем Даулетмуратовга онаси **БИБИАЙША аяннинг** вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

Таълим ва фан ходимлари касаба уюшма Сирдарё вилоят кенгаши вилоят кенгашининг Мирзаобод тумани бўйича вакили Кўчим Ҳайдаровга акаси **Жумабой НОРҚУЛОВ**нинг вафоти муносабати билан чуқур ҳамдардлик билдиради.

БОШ МУҲАРРИР
Абдухолиқ АБДУРАЗЗОҚОВ

Таҳрир ҳайъати:
Алла Долженкова,
Виктор Зверев (бош муҳаррир ўринбосари),
Маъмура Адилова,
Мирзоҳид Содиқов,
Носирхон Акбаров,
Ойсулув Нафасова,
Пиримкул Қодиров,
Соғиндиқ Ниетуллаев,
Шавкат Абдуллаев,
Шамси Эсонбоев,
Элёр Ёқубов,
Ғуломзокир Юсупов.

Бизга қўнғироқ қилинг:
Котибият
153-52-78
Бўлимлар
Касаба уюшмалари ҳаёти бўлими: 153-87-63
Ижтимоий-иқтисодий сиёсат бўлими: 153-87-74
Ҳуқуқ ва халқаро ҳаёт бўлими: 153-87-73
Миллий-маънавий қадриятлар ва спорт бўлими: 153-82-79
Хатлар ва мухбирлар билан ишлаш бўлими: 153-85-43
Реклама ва эълонлар бўлими: 153-03-90

БИЗНИНГ МАНЗИЛ:
700165, Тошкент шаҳри, «Бухоро» кўчаси, 24-уй. Нашр кўрсаткичи: 133; 134
E-mail: ishonch_doverie4@mail.ru

Газета ҳафтанинг сешанба, чоршанба, жума ва шанба кунлари чиқади.

Навбатчи котиб - А.Алламуродов
Навбатчи муҳаррир - Д.Мадиев
Навбатчи - Р.Сайдаметова
Мусаҳҳиҳ - А.Ёрбеков

Саҳифаловчи-дизайнер: Ю.Михайловский

«Шарқ» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмахонасида чоп этилди. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41—уй.

Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигида 035-рақам билан рўйхатга олинган.
IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди. Офсет усулида босилди. Бичими А-2. Ҳажми 2 босма табоқ. Сотувда эркин нархда.

Босишга топшириш вақти - 21.00. Топширилди - 19.50

Буюртма Г— 1215

Тиражи: 7553